

Esperesek a Székesfehérvári Egyházmegyében 1949-től napjainkig*

III. Főesperesek és esperesek kronológiája

A) SZÉKESEGYHÁZI FŐESPERESSÉG (1950–2004)¹

<i>főesperes neve és rövid életútja</i>	<i>főesperesi időszak</i>
HAJÓS JÓZSEF [1885–1967], pl. Martonvásár 1922–1939, esperes Martonvásári Ek. 1933–1939, kanonok 1939–1967, székesfehérvári szemináriumi rektor 1939–1944, Szt. Miklósról n. székesfehérvári c. prépost 1949–1952, esztergomi szemináriumi rektor 1952–1956 ²	1944– 1952³
DR. BÜTTNER FERENC [1890–1972], lelkész Sz.fehérvár–Búrtelep 1920–1927, püspöki titkár 1927–1932, püspöki irodaigazgató 1932–1935, pl. Budafok–Belváros 1935–1943, Mindenszentekről n. baracscai c. apát 1938–1965, kanonok 1943–1972, viceofficiális 1943–1948, officiális 1948–1956, 1962–1972 ⁴	1952– 1957⁵

* A tanulmány I-II. része az *Egyháztörténeti Szemle* nyomtatott és internetes kiadásában is megjelent. Az Adattár csak elektronikus formában elérhető.

¹ Valamennyi személyi adat elsődleges forrása az időközönként megjelenő névtár, így az 1950., 1955., 1967., 1977., 1983., 1988., 1998., 2001. és 2010. évi névtárak.

² Hajós József az egyházmegye 1933-ban alapított espereskerületének, a martonvásári kerületnek első esperese. 1951-ben már a Katolikus Papok Országos Békebizottságának tagja, így a fehérvári egyházmegyéből Potyondy Imre és Mórász Pál mellett a békepapi mozgalom országos híré alakja. Amíg Potyondy a Központi Papnevelő Intézetnek, addig Hajós az esztergomi szemináriumnak volt rektora. Ld.: PÁL JÓZSEF: Békepapok. Katolikus békepapok Magyarországon, 1950–1989. Bp., 1995. 40–41. p.; FORINTOS ATTILA: A székesfehérvári székeskáptalan. Adattár, 1777–2004. Székesfehérvár, 2004. (ACTA Közlemények–sorozat, I.) 122. p.

³ SzfvPL – Litterae Encyclicae 1558/1944.

⁴ Dr. Büttner Ferenc kanonok kiváló adottságokkal rendelkező személyiség, aki Rómában szerzett teológiai és filozófiai doktorátust, és széleskörű kánonjogi ismeretekkel is rendelkezett. Sem a nemzetiszocialisták, sem a kommunisták kegyeit nem kereste. 1945 elején a visszavonuló náci csapatok letartóztatták és három hónapig őrizetben tartották. 1951-ben, Mórász Pállal szemben Shvoy Lajos provikáriusnak is kinevezte. A vezető békepapok 1957. januári inhabilitáció nyilváníttása után, 1957 Nagyszombatján – mivel kitartott kommunistaellenes irányvonala mellett – rendőri retorziót alkalmaztak ellene, működési engedélyét megvonták és kitiltották egész Fejér megyéből és Budapestről. Három órán belül el kellett hagynia Fehérvárt! 1957 szeptemberében pedig felmentették a székesegyházi főesperesi hivatal viselése alól és Aradi Ignácot bízták meg a főesperesi teendők ellátásával (SzfvPL – 7450/2042/1957.). Büttner kanonokot – ahogy ez halála utáni búcsúztatásában is szerepel – az egyházmegye papsága és ismerősei nagy tisztelettel és megbecsüléssel vették körül. Egész élete során hajlíthatatlanul hűséges maradt ahhoz a szellemhez, amelyet a Collegium Germanicum et Hungaricumban kapott. Mint tanár generációkat nevelt, a szentszéki bíróságon is a legnagyobb precizitással dolgozott, a gyóntatószékben rendszeresen megtalálták a hívek, a bemutatott szentmiséire a pontosság és az áldozatbemutatás átéltsége volt a jellemző (SzfvPL – Litt. Enc. 1994/1972.). Büttner kanonok mellett ismerhette meg a szentszéki ügyek intézésének folyamatát Milcsinszky Alajos is, aki először szentszéki jegyző, majd Büttner kanonok halála után viceofficiális, 1981-től 2017-ig pedig bírósági helynök (officiális) volt. Ld. továbbá: SHVOY LAJOS: Önéletrajz. Székesfehérvár, 2002. (továbbiakban: Shvoy-önéletrajz, 2002.)

ARADI IGNÁC [1886–1979], pl. Polgárdi 1917–1960, Szent Pantaleonról n. ráckevei c. apát 1938–1969, esperes Székesfehérvári–Középső Ek. 1942–1968, megbízott kun- és besenyőföldi főesperes 1960–1964, kinevezett 1964–1967, kanonok 1963–1979 ⁶	1957– 1969 ⁷
TÖLGYES KÁLMÁN [1912–1991], pl. Pomáz 1944–1969, Nagybaldogasszonyról n. Székesfehérvári c. prépost 1966–1975, esperes Budai Felső Ek. 1967–1969, pl. Székesfehérvár–Belváros 1969–1991, kanonok 1969–1991, általános helynök 1979–1990, nagyprépost 1982–1991, püspöki helynök 1990–1991 ⁸	1969– 1975 ⁹
KELÉNYI OTTÓ [1915–2008], pl. Bakonysárkány 1947–49, Kápolnásnyék 1949–60, Sz.fehérvár–Víziváros 1960–86, esperes Székesegyházi Ek. 1964–75, kanonok 1975–2008 ¹⁰	1975– 1981 ¹¹

131. p.; MÓZESSY GERGELY: A székesfehérvári egyházmegye igazgatása az 1950-es években. In: 1956. A szabadság narratívái. Szerk.: Csurgai Horváth József. Bp., 2017. (továbbiakban: MÓZESSY, 2017.) 126., 129. p.

⁵ SzfvPL – Litt. Enc. 1086/1952.

⁶ Aradi Ignác 43 évig volt Polgárdi plébánosa. Személye fogalomává vált az egyházmegyében: még a nála idősebbek is „Náci bácsinak” hívták. A jólelkű, higgadt pap arról is nevezetes volt, hogy Polgárdiban szegényebb hiveit saját vagyonából is igyekezett felkarolni. 1942–68 között, 26 évig a székesfehérvári–középső kerület esperese, e munkájában őt 1947–60 között Horváth József szabadbattyáni plébános helyettes esperesként segítette. Esperesi feladatai mellett 1957-től megbízott, 1963-tól kinevezett székesegyházi főesperes, 1960-tól megbízott, 1964-től kinevezett kun- és besenyőföldi főesperes. Így elmondhatjuk, hogy „Náci bácsi” 1960-as plébánosi nyugdíjazása nem volt nyugdíjba vonulás, hiszen egyszerre kétszeres főesperes és még esperes is volt, továbbá kisegített a fehérvári Nagybaldogasszony (volt ciszterci) plébánián. Egyben az is elgondolkodtató, hogy 1950-ben a székesegyháziból kihasították az új kun- és besenyőföldi főesperességet, amit 10 évvel később gyakorlatilag újra egyesítettek. Shvoy maga is megjegyzi önéletírásában, hogy az elvégzett egyházkormányzati munkájában „elsőrangú esperesi kar” volt segítségére, amely „a helyzet magaslatán állott és a párját ritkította”, mivel a kerületek minden problémáját velük át tudta beszélni. A „nagyszerű esperesek” között a püspök név szerint említi Doroszalai Béla, Preiner István és Ásguti Ádám mellett Aradi Ignácot is. Ld.: Shvoy-önéletrajz, 2002. 71–72. p.; SzfvPL – Litt. Enc. 1672/1964.; 542/1979.

⁷ SzfvPL – Litt. Enc. 1715/1963.

⁸ Tölgyes Kálmán 25 évig pomázi, majd 22 évig Székesfehérvár–belvárosi plébános. Dr. Potyondy Imre után általános helynöke, Mórász Pál halálát követően nagyprépostja a székeskáptalannak. Miután a bazilika plébánosa lett, kanonokká nevezték ki és így vált székesegyházi főesperessé. A visszaemlékezések szerint színpadias személyiségű Tölgyesre az államhatalom is felfigyelt, és őt olyan személynek tekintette, aki részt vehet titkos, „földalatti” szerzetesi mozgalom szervezésében. Ennek a félelemnek az alapja az állam részéről az volt, hogy XII. Piusz pápa 1947-ben kiadta a *Provida Mater Ecclesia* kezdetű apostoli konstitúciót, amely a szerzetesek mellett létrehozta „az apostoli élet társaságainak” mai elődjét, akik az evangéliumi parancsok szerint éltek, külső jelek nélkül, a saját társadalmi környezetükben, ezzel vállalva az evangéliumban említett „só” és „kovász” szerepét. Tölgyes ifjúság–pasztorációs munkája valóban sikeres volt, jó néhányan kaptak mellette papi hivatást, azonban titkos földalatti szervezkedésben való részvételéről nem tudunk. Arról azonban igen, hogy „Pál” fedőnevű ügynökként paptársokról és civilekről is jelentett tartótisztjének, és ezzel egyházi karrierjét is egyengette. Ezért az államhatalommal való együttműködését indokolt a jövőben tovább kutatni. Ld.: BANDI ISTVÁN: A „Claudius”-ügy: a bizalmas nyomozás során kreált valóság ellentmondásai. In: Magyar Katolikus Egyház, 1956. A Lénárd Ödön Közhasznú Alapítvány évkönyve, 2007. Szerk.: Szabó Csaba. Bp., 2007. 179–206. p.

⁹ SzfvPL – Litt. Enc. 1050/1969.

BRAJNOVITS FERENC [1926–2012], adm. Sz.fehérvár–Nagyboldogasszony 1961–70, adm., majd pl. Sz.fehérvár–Maroshegy 1970–95 ¹² , esperes Székesegyházi Ek. 1975–2004, kanonok 1979–2012, általános helynök 1991–2000, pl. Sz.fehérvár–Vasútvidék 1995–2007 ¹³	1981–1997 ¹⁴
KERTÉSZ PÉTER [1953–], püspöki titkár és szertartó 1984–95, püspöki székház gondnoka 1984–2003, püspöki iroda-igazgató 1995–99, templomig. Sz.fehérvár–Szent Imre 1995–2003, kanonok 1997–, gazdasági igazgató 1999–2003, pl. Solymár 2003–14, Csepel–Belváros 2014–, esperes Dunamenti Ek. 2015– ¹⁵	1997–2004 ¹⁶

I.) Székesegyházi Espereskerület (1949–1993), majd Székesfehérvári Espereskerület (1993–)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
DÖMÖTÖR ISTVÁN [1891–1969], pl. Ercsi 1918–1947, esperes Martonvásári Ek. 1939–47, püspökségi gondnok 1947–48, pl. Székesfehérvár–Víziváros 1948–1960, esperes	1949–1955 ¹⁸

¹⁰ Kelényi Ottó szintén töltött be esperesi feladatot főesperesi kinevezését megelőzően. Ismeretes, hogy a forradalom leverése után, 1957 áprilisában – dr. Németh László és Tóth István esperesekhez hasonlóan – őt is letartóztatták és a fehérvári törvényszék pincéjében őrizték. 1964-ben, a Szentszék és a Magyar Állam közötti részleges megállapodás évében, 6 társával együtt nevezik ki esperesnek (SzfVPL – Litt. Enc. 1672/1964.). 11 évvel később, főesperesi kinevezésekor, új elfoglaltságára tekintettel esperesi tisztségéről lemondott, hat évvel később megnövekedett munkájára hivatkozással a főesperességről is lemondott – mindkettő tisztségében utódja Brajnovits Ferenc lett. Ld.: HETÉNYI VARGA KÁROLY: Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában. I. Abaliget, 1992. (továbbiakban: HETÉNYI VARGA, 1992.) 351., 355. p.

¹¹ SzfVPL – Litt. Enc. 639/1975.

¹² A névtárak 1949-től plébániaként említik, azonban a Székesfehérvár–maroshegyi lelkészség plébánia rangra emelésére jogilag csak 1970-ben került sor. SzfVPL – Litt. Enc. 1525/1970.

¹³ Barajnovits Ferenc személye szorosan kötődik Székesfehérvárhoz, hiszen papi életének legnagyobb részét itt töltötte. A jó hangú fiatal pap Shvoy püspök mellett karkáplán is volt, a legnehezebb időkben, egy évtizedig hitoktatóként tevékenykedett és közben kisegítő volt Dömötör István címzetes apát, vízivárosi esperesplébános mellett (SzfVPL. 7450/2501/1951). Oldallagosan ellátta Cecét is, a megmaradt ciszterciak mellett adminisztrálta az egykori ciszterci plébániát, majd 1970-től élete a Székesfehérvár–maroshegyi templomhoz kötődik. Takács Nándor megyés püspöki kinevezését követően ő lesz az egyházmegye általános helynöke. Amikor majd 70 évesen Takács püspök áthelyezi a Prohászka–emléktemplomba plébánosnak, szíve ott marad Maroshegyen, amelyet hamarosan oldallagosan lát el, és halálát követően nyughelyéül is szolgál. A szelíd, konfliktusokat kerülő lelképásztor 29 évig volt esperes és 18 évig főesperes fehérvári székhelyl.

¹⁴ SzfVPL – Litt. Enc. 1134/1981.

¹⁵ Kertész Péter Kisberk Imre segédpüspök mellett nőtt fel a fehérvári bazilikában, majd megyés püspökeként ő helyezte káplánnak Fehérvár Belvárosába. Központi szolgálatot teljesített több tisztségben is Szakos Gyula és Takács Nándor püspökök mellett. A III. Egyházmegyei Zsinat lezárását követően nevezik ki kanonoknak és lesz székesegyházi főesperes. A főesperesi hivatal megszűnését követően, több mint egy évtizeddel később a Dunamenti Espereskerület esperese. Ld.: SzfVPL – Litt. Enc. 75–2/1996.

¹⁶ SzfVPL – Litt. Enc. 1058/1997.

Székesegyházi Ek. 1948–49, Szent Miklósról n. ercsi c. apát 1949–1969 ¹⁷	
HORVÁTH KÁLMÁN [1915–1975], lelkész, majd pl. Alcsút 1949–52, Cece 1952–54, pl. Székesfehérvár–Vasútvidék 1954–58, Vál 1958–1975 ¹⁹	1955–1964 ²⁰
KELÉNYI OTTÓ [1915–2008], <i>ld. a székesegyházi főespereseknél</i>	1964–1975 ²¹
BRAJNOVITS FERENC [1926–2012] <i>ld. a székesegyházi főespereseknél</i>	1975–2004 ²²
BÓDAI JÓZSEF [1961–], pl. Agárd 1989–2007, Székesfehérvár–Vasútvidék 2007–2010, Bicske 2010–11, Sósút 2011– ²³	2004–2010 ²⁴

¹⁸ SzfvPL – Litt. Enc.1789/1949.

¹⁷ Dömötör István először Ercsi esperesplébánosa, majd már az új espereskerületi beosztás hatálybalépését megelőzően, 1948–tól székesegyházi esperes: a 14 esperes egyike. 1949–ben címzetes apáti kiténtetésben részesül.

¹⁹ Horváth Kálmán káplánként és plébánosként is szolgált a Prohászka emléktemplomban. Először a templomépítő Kéri Nándor plébános mellett segédlelkész, ahol átéli a fehérvári vasútállomás közelében a háború kemény hónapjait. A legnehezebb időszakban gyakorlatilag egymaga irányította a plébániát, buzdította és vigasztalta a sebesülteket, sőt életet is mentett. Neményi Lajos, a későbbi máriaremetei esperesplébános ellen ugyanis a nyilasok halálos ítéletet adtak ki, de megmenekült, mert Kálmán a plébánia padlásán bújtatta. A háború után hitoktató Fehérváron, aztán Alcsúton első plébánosa (akinek köszönhető a mai arborétumban a kastélykápolna megmentése) és Cece adminisztrátora (ekkor készült el a cecei templom művészi belső festése). 1954–ben plébánosként került vissza a Székesfehérvár–Vasútvidéki plébániára. Befejezte a Prohászka emléktemplomban a háborús károk helyreállítását, majd kívülről bevokaltatta a templomot. Minden vágya nem teljesülhetett: a templomtető vörösréz borítására nem adtak az állami hatóságok anyagot. Shvoy Lajos bizalmának jele, hogy 1955–ben esperessé nevezte ki, és e tisztségét még váli plébánosként is, egészen 1964–ig viselte. Plébánossága alatt el kezd foglalkozni a Prohászka–hagyatékkal: Shvoy Lajos buzdítására gyűjteni kezdi a Prohászkaival kapcsolatos személyes visszaemlékezéseket, amely később könyv formájában is megjelent. Ld.: HORVÁTH KÁLMÁN: Prohászka a szívekben. Magyar Fioretti. Székesfehérvár, 2005. (továbbiakban: HORVÁTH, 2005.) 1958–ban Vádra helyezik, és az egyházmegye legnagyobb templomának gondjait bizzák rá. Itt az odaadó lelképásztori munkán túl helytörténeti kutatásokat végez, a templomban helytörténeti kiállítást rendez be, és személyesen is részt vesz a templom melletti „öreg torony” ásatási munkáiban. 1975–ben, éppen papi kurzustalálkozóra tartva, szívinfarkusban halt meg. Ld.: MÓZESSY GERGELY: Horváth Kálmán. (1915–1975) In: Prohászka a szívekben. Magyar Fioretti II. Szerk.: Felsővályi Ákos. Bp., 2010. (Jubileumi sorozat 3.) 304–307. p.

²⁰ Először politikai nyomásra nem Horváth Kálmán, hanem az 1955–ben Felsővárosba helyeztetett Mátyás Kálmán esperesi kinevezése jelent meg (SzfVPL – Litt. Enc. 1853/1955.), azonban mind a plébánosi, mind az esperesi kinevezést utóbb Shvoy Lajos hatályon kívül helyezte (SzfVPL – Litt. Enc. 2334/1955.). Mátyás Kálmán később, 1962–től Székesfehérvár–vasútvidéki plébános lett. SzfvPL – Litt. Enc. 2335/1955.

²¹ Kelényi Ottó az esperesi hivatalt csak főesperesi kinevezéséig látta el, azt követően átadta Brajnovitsnak. SzfvPL – Litt. Enc. 1672/1964.

²² Brajnovits Ferenc esperesi szolgálata túlnyúlt a főesperességi időszakon: a főesperesi szolgálat előtt és annak átadása után is, közel 30 évig volt Fehérváron esperes. Az egyházmegyei határrendezést követően a Székesegyházi Espereskerület elnevezése Székesfehérvári Espereskerületre változik, de ugyanazokat a plébániákat foglalja magában. SzfvPL – Litt. Enc. 1432/1975.

²³ Bóda József a 2004–ben felállított új Székesfehérvári Espereskerület első esperese. Az espereskerület területe nagyban megnövekedett, és a korábbival ellentétben nem 9, hanem 35 plébániát foglal magában.

²⁴ SzfvPL – Litt. Enc. 853/2004.

TÓTH TAMÁS [1974–], adm., majd pl. Bicske 2001–10, Székesfehérvár–Vasútvidék 2010–	2010 ^{–25}
--	----------------------------

II.) Székesfehérvári Felső (Bakonyvidéki) Espereskerület (1949–1993)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
BÉNYI JÓZSEF [1908–1995], szemináriumi prefektus és hittanár 1933–35, adm. Bodajk 1935–39, hittanár Zsámbék 1939–42, adm., majd pl. Isztimér 1942–62, adm. Bp–Kelenvölgy 1962–68, pl. Isztimér 1968–77 ²⁶	1949–1962 ²⁷
<i>Az esperesi feladatokat a gajavölgyi esperes látja el.</i>	1962–1975 ²⁸
NAGY GYÖRGY [1914–1981], lelkész, majd pl. Szabadegyháza 1944–52, Székesfehérvár–Maroshegy 1952–60, Bakony-sárkány 1960–75, Csór 1975–81 ²⁹	1975–1981 ³⁰
RÉCZÉS ANDRÁS [1934–1995], <i>ld. a budai felső espereskerületnél</i>	1982–1983 ³¹

²⁵ Tóth Tamás bicskei plébánosság után került a Prohászka–emléktemplomba, és ezzel egyidejűleg átvette az esperesi feladatok ellátását. Érdekesség, hogy a vizsgált időszakban szolgálatot teljesítő 6 esperes közül 4 emellett a Prohászka–emléktemplomnak is volt hosszabb–rövidebb ideig a plébánosa. SzfvPL – Litt. Enc. 483/2010.

²⁶ Bényi József Innsbruckban tanult, aztán volt szemináriumi tanár Fehérváron, Puli György mellett bodajki adminisztrátor és hittanár a zsámbéki premonstreieknél. Isztiméri plébánosként élte át a svábok háború utáni kitelepítését. Esperesplébánosként a békepapok második vonalához tartozott, és miután Shvoy Lajos 1958–ra irodaigazgató nélkül maradt, az ő neve is felmerült „kancellárként”. Kinevezésére 1959. januárjában maga Shvoy tett javaslatot (ez a második körös javaslat, amelyben Bényi mellett dr. Burján Imre és Pödör László esperesek is szerepelnek), azonban ezt az Állami Egyházügyi Hivatal nem fogadta el. Bényi József tehát Shvoy szemében is olyan személynek számított, aki rendelkezik egyházigazgatási tapasztalattal, és akit az államhatalom részéről is elfogadhatónak ítélt. Az ÁEH azonban ragaszkodott ahhoz a Mátyás Kálmánhoz, aki saját maga sem gondolta magát alkalmasnak a pozícióra. Bényi 6 év esperesi szolgálat után megkapja a szomszédos és jelentősebb kerület irányítását is. Vajk Gyula bodajki plébános félreállításának egyik állomása ugyanis az volt, hogy 1955–ben a bakonyvidéki és a gajavölgyi espereskerületet egyenjogúan (aequo–iure) egyesítették, és az egyesített kerületet Bényi Józsefekre bízta. Vajk kiérdemesült esperesként használhatta korábbi címét, de a tényleges munkába nem vonhatták be; Bényit a feladatok vitelében helyettes esperesként a magyaralmási plébános, Horváth Dezső segítette. 1962–ben a Budapesthez tartozó Kelenvölgy plébánosa lett – ezen tisztség betöltéséhez az ÁEH hozzájárulására volt szükség. Később azonban visszakérte magát a vidéki életbe, így került ismét az isztiméri Szent Anna plébániára. SzfvPL – Litt. Enc. 7211–172/1959.

²⁷ SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

²⁸ Bényi után az oldallagos ellátás megfordult: a gajavölgyi kerület esperes vitte a bakonyvidéki ügyeket is. Dr. Burján Imre, korábbi velencei esperesplébános, a korszakban bodajki prépost 13 éven keresztül látta el a kerületet, majd kérelmére a két espereskerület feladatait külön választották, és nála csak a gajavölgyi kerület maradt.

²⁹ Nagy György, korábbi Székesfehérvár–maroshegyi lelkész személyében 1975–től ismét volt saját esperese a kerületnek. A csóri plébánosnak a lovasberényi esperesplébánossal való baráti kapcsolatáról a váli espereskerületnél szólunk.

³⁰ SzfvPL – Litt. Enc. 1431/1975.

³¹ Réczés András Nagy György halála után mindössze kilenc hónapig volt itt a Bakonyvidéken esperes, mivel Szakos püspök áthelyezi Budakalászra. A budai felső kerületben aztán először helyettes esperesként, majd kinevezett esperesként szolgál, sőt az egyház-

<i>Az esperesi feladatokat a gajavölgyi kerület esperese látja el.</i>	1983–1993 ³²
--	--------------------------------

III.) Székesfehérvári Északi (Gajavölgyi) Espereskerület (1949–1993), majd Bodajki Espereskerület (1993–2004)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
VAJK GYULA [1908–1994], adm., majd pl. Bodajk 1942–1962, Szent Eusztáchról n. csuti c. prépost 1952–1994, szolg. kívül 1962–63, adm. Úrhida 1963–1968 ³³	1949–1955 ³⁴
<i>Az esperesi feladatokat a bakonyvidéki kerület esperese látja el.</i>	1955–1962 ³⁵
DR. BURJÁN IMRE [1909–1990], adm., majd pl. Velence 1938–1962, esperes Váli Ek. 1947–1949, Velenceitő-parti Ek. 1949–1964, pl. Bodajk 1962–1979, Üdvöztőnkrről n. bökénysomlyói c. prépost 1966–1990 ³⁶	1962–1979 ³⁷

megyei határrendezést követően is esperes marad egészen a haláláig. SzfvPL – Litt. Enc. 1052/1983.

³² Az espereskerület papságának létszáma 1–2 főre csökkent, így szükségtelenné is vált a külön esperes személye. Innentől kezdve ismét a gajavölgyi kerülethez csatolják, míg végül az egyházmegyei határok rendezésével jogilag is a Bodajki Espereskerület részévé válik. Addig Gévai Laszló bodajki, illetve Tóth Tibor József csókakői plébánosok viszik az espereskerület ügyeit.

³³ Vajk Gyula csak az előző plébános, Puli György halálát követően lett bodajki plébános, addig adminisztrátorként szolgált. Vajk dr. Potyondy Imre elnöklete mellett részt vett az új espereskerületi beosztás kialakításában is, mint helyettes esperes. Az új espereskerületek létrejöttével aztán Shvoy kinevezte esperesnek, és Vibirál Lajos csókakői plébánosost leváltotta. (Vibirál szolgálata elismeréseként c. kanonoki kitüntetést kapott, de ettől függetlenül a püspökkel való konfliktusa a békepapság felé terelte...) Vajk a kezdetektől Shvoy Lajos bizalmi emberének számított, aki a háborút követően irányította a bodajki kegyhely fejlesztését, a zarándokudvar kialakítását, és szervezte a Mária-évben Mindszenty hercegprímás érkezését. Éppen ezeknek is köszönhető, hogy a kommunista államhatalom felfigyelt rá, be akarták szervezni, ennek sikertelensége után pedig el akarták távolítani. Miután 1952-ben „példás papi élete és buzgó lelkipásztori munkájának elismeréséül” címzetes préposttá nevezi ki Shvoy, és személyesen adja át préposti jelvényeit, a korabeli államgépezet titkos püspökszentelésről beszél, és Vajk megfigyelését fokozzák. 1955 tavaszán mondvacsinált indokkal az Állami Egyházügyi Hivatal arra kényszerítette a püspököt, hogy fossa meg Vajkot esperesi tisztségétől. A püspök tapintatosan járt el: először csak felfüggesztette az esperesi teendők gyakorlása alól, majd rábízta azokat az isztiméri esperesplébánosra, kiérdemesült esperesként viszont címét továbbra is használhatta. Shvoy püspök a legnehezebb időkben vagyoni feladattal is megbízta, amely a püspök megbízásából kényes ügyek feltérképezését és kezelését jelentette. Ilyen tisztséget rajta kívül csak Mayer sárbogárdi esperesplébános kapott. Vajk mindvégig antikommunista maradt, ezért is vonatták meg működési engedélyét, majd visszakerülése után Úrhidán lett plébános. Az engedély nélküli felújítási munkák miatt a hatalom ismét felfigyelt rá, és végül Shvoy halálával egyidejűleg maga kérte nyugdíjazását. Ld.: MÓZESSY GERGELY: Soproni arcok. Vajk Gyula. (1908–1994) In: *Soproni Szemle*, 2010. 4. sz. 467–483. p.

³⁴ SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

³⁵ Amint ezt korábban jeleztük, az isztiméri és a magyaralmási plébánosok vitték az összevont bakonyvidéki és gajavölgyi kerület ügyeit.

³⁶ Dr. Burján Imre összesen 32 évig, 1947-től 1979-ig volt esperes. Először a Váli (1947–49), aztán a Velencei-tóparti (1949–62), új állomáshelyén a Székesfehérvári Északi (1962–79), és egy ideig a Székesfehérvári Felső Espereskerületben (1962–75). Bényi és Pödör mellett Burjánt is javasolta Shvoy irodaigazgatónak, remélve elfogadását, mivel

GÉVAI LÁSZLÓ [1929–1996], pl. Csókakő 1968–1979, Bodajk 1979–1986, Mór 1986–1989, Szent Miklósról n. ercsi c. apát 1988–1996, pl. Velence 1989–1992, Bp–Csepel II. 1992–1996 ³⁸	1979–1989 ³⁹
TÓTH TIBOR JÓZSEF CM. [1915–1995], lelkész Nagykarácsony 1951–1959, adm. Baracs 1959–1972, plébános Nagykarácsony 1972–1982, Csókakő 1982–1995 ⁴⁰	1989–1995 ⁴¹
MOLNÁR KÁROLY [1931–], inkardinálva az egri főegyházmegyéből 1985, pl. Előszállás 1984–86, Bodajk 1986–2008, tb. főesperes 1997– ⁴²	1995–2004 ⁴³

IV.) Székesfehérvári Középső Espereskerület (1949–1993), majd Enyingi Espereskerület (1993–2004)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
ARADI IGNÁC [1886–1979], <i>ld. a székesegyházi főespereségnél</i>	1949–1968 ⁴⁴
TÓTH ISTVÁN [1922–2011], adm., majd pl. Szabadbattyán 1960–2003, Szent Péterről n. székesfehérvári c. prépost 1997–2011 ⁴⁵	1968–2003 ⁴⁶

ugyan „nem mozgalmi ember”, de nem is sorolható a pártállam által „reakciónak” tartozók közé. A püspököt azonban az ÁEH 1959 elején válasza sem méltatta. Ld.: MÓZESSY, 2017. 131–132. p. Az ÁEH jelentéseiben később úgy jelent meg, mint akit püspökesélyesnek tekint a helyi papság. (Ld.: A Fejér Megyei Tanács VB Egyháziügyi Tanácsosa 1967. I. félévi jelentése. Online: Magyar Levéltári Portál: www.archivportal.hu / MNL Fejér Megyei Levéltára. – 2018. június. 3. p.) „Ami igazán jellemezte őt, az Egyházmegyéhez való hűség és ragaszkodás, ahol Krisztustól kapott élethivatását betöltötte. ... Bodajk kegyhelyének hűséges szolgálata pedig kifejezte máriás lelkületét” – így emlékezik róla nekrológja (SzfvPL – Litt. Enc. 582/1990.).

³⁷ SzfvPL – Litt. Enc. 1431/1975.

³⁸ Gévai László végigjárta a Móri–árok településeit, egyre nagyobb egyházközségekben lett plébános: Csókakő, majd Bodajk, utána Mór. Már bodajki plébánosként 1983 őszétől átvette a bakonyvidéki espereskerület vezetését is. A kapucinusok Móra történő visszaküldésük elhelyezték. Erről így ír nekrológja: „Amikor a szerzetesrendek újraindulásakor a Kapucinus Rend is újra megkezdhetette működését, készséges lélekkel, megértve a szerzetes közösség szándékát, átadta plébániáját és Velencére került plébánosnak, ahol ez idő alatt a Velencei Tóparti Espereskerület esperese is volt.” (SzfvPL – Litt. Enc. 697/1996.) Onnan 1992-ben továbbhelyezték Csepel II. plébániára, de ott az esperesi feladatokat már ne ő, hanem Harangozó Imre látta el.

³⁹ SzfvPL – Litt. Enc. 1169/1979.

⁴⁰ Tóth Tibor József fiatal lazaristaként a csepeli rendházukban szolgál, így kerül át a szerzetesrendek feloszlásakor a fehérvári egyházmegyébe. Nevéhez fűződik a csókakői Szent Donát templom belső megújítása. Tóth nem tér vissza a lazarista közösségbe, hanem szeretettel szolgálja tovább híveit, és már idős fejjel lesz kerületi esperes – amely tisztséget az egyházmegyei határrendezést követően is, egészen haláláig ellát.

⁴¹ SzfvPL – Litt. Enc. 960/1990.

⁴² Molnár Károly 22 évig volt a bodajki kegytemplom plébánosa, mellette évekig kerületi esperes. Nevéhez fűződik a bodajki kálvária rendbetétele, a balinkai és fehérvárcsurgói plébániatemplomok felújítása. A bodajki búcsúk lelkes szervezőjét Takács püspök tiszteletbeli főesperessé nevezte ki.

⁴³ SzfvPL – Litt. Enc. 756/1995.

⁴⁴ Aradi Ignác 26 évig volt a Székesfehérvári Középső Espereskerület vezetője, emellett megbízott, majd kinevezett székesegyházi főesperes 12 évig, valamint megbízott, majd kinevezett kun- és besenyőföldi főesperes 7 évig. SzfvPL – Litt. Enc. 1672/1964.

DÓZSA ISTVÁN [1968–], pl. Enying 2000–2017, c. kano- nok 2009–, egyházmegyei vagyonkezelő 2012–, pl. Székesfe- hérvár–Belváros 2017– ⁴⁷	2003– 2004 ⁴⁸
---	-------------------------------------

V.) Velencei–tóparti Espereskerület (1949–1993), majd Velencei Espereskerület (1993–2004)⁴⁹

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
DR. BURJÁN IMRE [1909–1990], <i>ld. a gajavölgyi espereskerületnél</i>	1949– 1962 ⁵⁰
DR. SZENDI JÓZSEF [1921–2017], teológiai tanár Sz.fehérvár 1948–52, kórházlelkész Sz.fehérvár 1952–57, lelkész Csepel–Királyerdő 1957–59, pl. Pákozd 1959–69, spirituális és dogmatikatanár Esztergom 1969–82, kanonok 1980–82, veszprémi apostoli kormányzó 1982–83, veszprémi megyés püspök 1983–93, veszprémi érsek 1993–1997 ⁵¹	1962– 1969 ⁵²

⁴⁵ Tóth István káplánként az egész egyházmegyét bejárta, mind a négy főesperesség területén volt segédlelkész. Érdekes megállapítani, hogy fokozatosan délebbre helyezte Shvoy püspök – így élt Budakeszin, Érd–Ófaluiban, Adonyban, Polgárdiban, Előszálláson és Dunajvárosban. 1957-ben, a forradalom után megtorlás alatt dr. Németh Lászlóval és Kelényi Ottóval együtt raboskodott a székesfehérvári törvényszék pincéjében. 43 éven át volt szelíd hangú lelképásztor és nevelője a szabadbattyáni, később a táci és kőszárhegyi híveknek is. Közben 1968-tól megbízott, 1969-től – Kisberk Imre apostoli kormányzó által megerősítve – kinevezett esperese a fehérvári középső kerületnek. Esperesi tisztségét az egyházmegyei határrendezést követően is megtartotta, és az Enyingi Espereskerület vezetését látta el nyugdíjazásáig. Így összesen 35 évig végzett esperesi feladatokat. Szolgálatá elismeréseként 1997-ben címzetes préposti címmel tüntették ki. Ld.: HETÉNYI VARGA, 1992. 355., 362. p.

⁴⁶ SzfvPL – Litt. Enc. 354/1968., 1065/1969. Egyszerre 5 új esperes kinevezésére került sor 1969-ben: Szentirmay Károly a budai felső, Tóth István a székesfehérvári középső, Baksa Antal a dunamenti, Lauber Benedek a budai középső és Horváth István a velencei–tóparti kerület esperesi feladataira kap kinevezést.

⁴⁷ Dózsa István még a 13-as espereskerületi tagolódás alatt lett enyingi plébánosként esperes, majd a Spányi püspök által végrehajtott espereskerületi racionalizációval a Mezőföldi Espereskerület irányítását vette át. (Mezőföldi espereskerületi szolgálatát a besenyőföldi espereskerülethez kapcsolódva ismertetjük.) Az Enyingi Espereskerület összesen tizenkettő plébániát foglalt magába, amelyből kettő (Enying és Lepsény) korábban a Veszprémi Egyházmegyéhez tartozott. 2004-ben az esperesi kerület kettészakadt: hét plébánia a Székesfehérvári Espereskerületbe, öt a Mezőföldi Espereskerületbe került. Dózsa István esperesi szolgálata 2017 júliusával ért véget, amikor Fehérvárra helyezték és a Székesfehérvár–belvárosi plébánia vezetését bízták rá. E mellett, vagyonkezelőként felelőse az egyházmegye gazdálkodásának és a megvalósuló épületfelújításoknak, turisztikai fejlesztéseknek.

⁴⁸ SzfvPL – Litt. Enc. 385/2003.

⁴⁹ Az espereskerület pontos megnevezése többször változott: az 1949. évi létrejöttékor „Velence–tóparti”, az 1955. és 1967. évi sematizmus „Velencetóparti”, az 1977. évi „Velenceitő–parti”, az 1983. és 1988. évi sematizmus „Velencei–tóparti” megnevezést használ.

⁵⁰ Dr. Burján Imre a Potyondy-féle új espereskerületi beosztás hatálybalépését megelőzően, 1947-től 1949-ig a váli espereskerület vezetését látta el, mivel Velence akkor ehhez a kerülethez tartozott. SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

⁵¹ Dr. Szendi József, aki határozott kiállásával már 1988-ban követelte az egyház templomfalakon kívüli szabad működését és a szerzetesrendek visszaállítását, Székesfehérváron született és a helyi ciszterci gimnáziumban érettségizett. A fehérvári egyházmegye papjaként teológiai tanár volt szülővárosában és később az esztergomi szemináriumban, ezt megelőzően kórházlelkész a Magyar Dolgozók Párjának elnyomást jelentő időszakában, majd lelkész Csepel–Királyerdőn és plébános Pákozdton. Itt, pákozdai éveitől 1962-től megbízott, majd 1964-től kinevezett esperes. A „spirire”, ahogyan az Esztergomba járt fehérvári kispapok is nevezték, Lékai bíboros figyelt fel, és először fehérvári

HORVÁTH ISTVÁN [1917–1998], adm., majd pl. Agárd 1949–88, c. kanonok 1988–1998 ⁵³	1969–1987 ⁵⁴
SÖRÉDI ANDRÁS ARNOLD OFM Cap. [1920–1994], lelkész Csabdi 1963–64, adm., majd pl. Velence 1964–1989, kapucinus tartományfőnök 1991–1994 ⁵⁵	1987–1989 ⁵⁶
GÉVAI LÁSZLÓ [1929–1996], <i>ld. a gajavölgyi espereskerületnél</i>	1989–1992 ⁵⁷
SÖRÉDI IMRE [1939–], pl. Bakonysárkány 1975–89, kapucinus egyszerű fogadalmasként pl. Mór 1989–91, pl. Bakonysárkány 1991–92, Velence 1992–2010, h. pl. Sz.fehérvár–Belváros 2010–2016 ⁵⁸	1992–1993 ⁵⁹
LENGYEL SÁNDOR [1925–2015], <i>ld. a váli espereskerületnél</i>	1993–1998 ⁶⁰
SÖRÉDI IMRE [1939–], <i>ld. fentebb</i>	1998–2004 ⁶¹

kanonokká, majd veszprémi főpásztorrá történő kinevezését mozdította elő. Dr. Szendi József lett Veszprém 100. püspöke és 1. érseke. Így elmondhatjuk, hogy a vizsgált korszakban (1949-től napjainkig) két esperes nyerte el az egyházi rend legmagasabb fokozatát: az egykori ráckevei esperesplébános Kisberk Imre, és a korábbi pákozdi esperesplébános, dr. Szendi József. (Ld.: Dr. Szendi József püspök levele Grósz Károly miniszterelnökhöz. In: *Beszélő*, 1988. 2. sz. Online: <http://beszelo.c3.hu/> – 2018. június.; Számvetés. Szendi József emlékezése. Veszprém, 2011. (3. kiad.) 75–92. p.

⁵² Szendi plébános dr. Burján esperes bodajki plébánosi kinevezése után már átvette az esperesi teendőket, teljes jogú kinevezésére viszont csak 1964-ben került sor. Ekkor egyszerre 7 új esperest neveztek ki, közülük a legfiatalabb az akkor 43 éves pákozdi plébános. SzfvPL – 7450/2007/1962; Litt. Enc. 1672/1964.

⁵³ Horváth István neve összeforrt Agárdéval, ahol közel negyven évig szolgált. Először adminisztrátorként, majd plébánosként nőtt hozzá a községhez és Dinnyés filiához. „A mindenki által tisztelt és szeretett Pista bácsi valóban a betegség keresztjeit viselte, hiszen hosszú éveken keresztül szinte alig látva, igen nehezen mozogva élt.” (Ld. nekrológja: SzfvPL – Litt. Enc. 336/1998.) Így először az esperesi tisztséget adta át a velencei plébánosnak, majd véglegesen nyugállományba vonult. Munkája elismeréseként c. kanonoki kitüntetést kapott, a plébániai feladatok ellátása pedig egy időre az öreghegyi plébánoshoz került.

⁵⁴ SzfvPL – Litt. Enc. 1065/1969.

⁵⁵ Sörédi András Arnold azon kevesek egyike, aki szerzetespapból lett esperes. 1950-ig, a rend feloszlataáig, majd 1989-től hivatalosan is kapucinusként szolgált, a betöltés évei alatt pedig félhivatalosan élt szerzetesként. Az újjáéledés után a kapucinusok tartományfőnökké választották. Látható, hogy Szakos Gyula püspök kedvelte: 1983-ban püspöki tanácsosi címmel tüntette ki, 1985-ben helyettes esperes (SzfvPL – Litt. Enc. 1057/1985.) lett az idősödő Horváth István mellett, majd 1987-ben átvette az espereskerület vezetését.

⁵⁶ SzfvPL – Litt. Enc. 879/1987.

⁵⁷ Gévai László apát úr fordított utat járt be, mint Burján prépost. Gévai először volt gajavölgyi esperes és utána velenceitő-parti, Burján viszont először volt velenceitő-parti és utána gajavölgyi. Csepeli Jézus Szíve templomba történő áthelyezésével az esperesi tisztségből felmentették. Gévai esperes szülőföldjén, az adonyi temetőben nyugszik, gyászszertartásán egykori hitoktatója, Lendvay Zoltán búcsúztatta, felidézve, hogy milyen lelkiismeretesen segédkezett a II. világháború alatt a fiatal ministráns a betegek és sérültek ellátásában. SzfvPL – Litt. Enc. 697/1996.

⁵⁸ Sörédi Imre kétszer volt esperes, először az egyházmegyei határrendezésig, majd Lengyel Sándor esperesplébános úr után.

⁵⁹ SzfvPL – Litt. Enc. 1576/1992.

⁶⁰ 1993-ban, a 13 espereskerület kialakításakor Pázmánd átkerült a Velencei Espereskerületbe, így a nagy tekintélyű pázmándi esperesplébános, c. kanonok ettől kezdve nem a váli és a bicskei, hanem a velencei kerületet vezette. SzfvPL – Litt. Enc. 1406/1993.

VI.) Váli Espereskerület (1949–1993)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
MÓRÁSZ PÁL [1907–1982], adm., majd pl. Baracs 1936–44, pl. Lovasberény 1944–53, püspöki irodaigazgató 1953–56, templomig. Székesfehérvár–Szent Imre 1953–82, c. kanonok 1952–55, kanonok 1955–82, Üdvözítőnkrol n. bökenysomlyói, majd Szt. Miklósról n. székesfehérvári c. prépost 1957–69, provikárius 1958–1971, általános helynök 1971–1979, nagyprépost 1979–1982 ⁶²	1949–1953 ⁶³
SZABÓ PÁL [1910–1966], adm., majd pl. Pázmánd 1948–66 ⁶⁴	1953–1966 ⁶⁵
CSABAI JÁNOS [1917–1977], lelkész Csabdi 1945–53, adm., majd pl. Lovasberény 1953–1977 ⁶⁶	1966–1977 ⁶⁷
LENGYEL SÁNDOR [1925–2015], pl. Pázmánd 1966–2009, c. kanonok 1990–2015 ⁶⁸	1977–1993 ⁶⁹

⁶¹ A Velencei Espereskerület valamennyi plébániája 2004-ben a Székesfehérvári Espereskerület részévé vált. SzfvPL – Litt. Enc. 827/1998.

⁶² Mórász Pál, a papi békemozgalom országos híru egyénisége, akit az Állami Egyházügyi Hivatal kényszerre alatt nevezett ki 1953-ban irodaigazgatónak, majd 1955-ben kanonoknak Shvoy Lajos püspök. 1955–56-ban – miközben a korábbi plébános, Kisberk Imre az egyházmegyei legtávolabbi pontján, Dunabogdányban volt adminisztrátor –, Mórász Székesfehérvár–belvárosi plébános is lett. Mindezen tisztségek betöltésére a Vatikán 1957 elején alkalmatlannak (inhabilisnek) nyilvánította. A döntésnek alávetette magát, irodaigazgatói tisztségéhez nem ragaszkodott és plébánosként sem lépett fel. A közeli Szent Imre templom igazgatójaként működött, mivel az inhabilitás arra nem vonatkozott. Ezért a tilalom feloldása előtti 1967. évi névtár belvárosi plébánosságát nem is említi. Végül az inhabilitás alól Róma 1969-ben mentesítette, Kisberk Imre közbenjárására – így lehetett utóbb általános helynök. Ld.: MÓZESSY, 2017. 129. p.; TOMKA FERENC: Halálra szántak, mégis élünk! Egyházüldözés 1945–1990 és az ügynök-kérdés. Bp., 2005.

⁶³ SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

⁶⁴ Id. Szabó Pál pázmándi plébános – megkülönböztetve a nála 2 nappal fiatalabb ifj. Szabó Pál baracscai plébánostól – először helyettes esperesként látta az espereskerület vezetését, majd Mórász Pál végleges kúriai szolgálatával lett kinevezett esperes. „18 éven át atyja volt a közösségnek és szeretett „Pali bátyja” a kerületnek. A pázmándi templomi beszélgetésen láttam, hogyan szerették hívei és paptársai. Filiájáról, Verebről a református lelkész úr is meghatódott lélekkel búcsúztatta, és mint az ökumené élharcosát méltatta, dicsérve jószágos papi szívét. [...] Elhatározásai lassan érlelődtek meg benne, jól megfontolta és kidolgozta szándékait, és amit egyszer elhatározott, azt az eredményig elvégezte, megvalósította. Mélyen érző, buzgó papi lélek volt. Hite vonzotta híveit és növelte tiszteletét” – olvasható nekrológiájában. (SzfvPL – Litt. Enc. 516/1966.)

⁶⁵ SzfvPL – 7450/1434/1953.

⁶⁶ Csabai János lovasberényi plébános életével kapcsolatosan érdemes elolvasni Nagy György csóri esperesplébánosnak, egykori kurzustársának a temetésén elhangzott búcsúztató beszédét: „Emlékszem, te Istenben mindig a szeretetet és végtelen irgalmat hangsúlyoztad [...] Ezzel a meleg krisztusi szeretettel léptél be a hittanórákra a gyermekekhez, ez vonult végig minden lelkipásztori munkádon. Híveid ezért szerettek, mert az irgalmas szívű Krisztus képviselője voltál.” Ld.: *Szolgalat*, 1978. 38. sz. 95–96. p.

⁶⁷ Csabai János először, 1963-ban címzetes esperesi kiténtetést kapott, majd 3 évvel később tényleges esperes lett. SzfvPL – Litt. Enc. 562/1966.

⁶⁸ Lengyel Sándor 21 évig látott el esperesi feladatokat: a váli espereskerületet vezette, volt megbízott esperese a bicskei kerületnek 1987-től 1993-ig, majd az egyházmegyei határrendezést követően a velencei kerület esperesi feladatait látta el. Az orosz hadifogságot is megjárta, de vidám természete sok nehézségen átesítette. Személye összenőtt Pázmándé-

VII.) Vértesaljai Espereskerület (1949–1993), Csákvári Espereskerület (1993–2004), majd Vértesi Espereskerület (2004–)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
DR. KESZI JÓZSEF [1905–1986], szeminárium prefektus, majd hittanár 1934–40, pl. Vértesboglár 1940–49, esperes Csákvári Ek. 1948–49, pl. Csákvár 1949–1984 ⁷⁰	1949–1971 ⁷¹
GEIGER JAKAB [1919–2001], adm. Bakonykúti 1948–51, adm., majd pl. Etyek 1951–58, Mány 1958–66, Rácalmás 1966–67, Gánt 1967–78, Páty 1978–84, Csobánka 1984–1995 ⁷²	1972–1976 ⁷³
VITÉZ TIVADAR CM. [1920–1999], pl. Vértesboglár	1976–

val, amelynek 43 évig volt plébánosa. A rendszerváltás évében, 1990-ben címzetes kánonoki kítüntetést kapott. Érdeemes felidézni a gyémántmiséje alkalmából a Pázmándi Hírvivőben megjelent visszaemlékezést: Amikor 1966-ban Shvoy püspök végre önálló pozícióba helyezte és pázmándi plébánosnak nevezte, a faluba érkezéséről senki sem tudott. „Még nem sejtették az emberek, hogy a püspök úr az elhunyt lelkipásztor, Szabó Pál helyére újat küldött. Ezt csak a vasárnapi szentmiséken tudták meg, amelyek akkoriban még reggel 8 órákor és 10 órákor is voltak. A padok megteltek a híre, sőt még a kórus alatt és a kóruson is álltak a hívek. A plébánia és annak udvara igen gazdátlan állapotban volt akkoriban, ezt az atya kérésére kezdték el felújítani, szepíteni sok–sok önkéntes munkával a falubéliek. Az első nagyobb ünnep a következő évi elsőáldozás volt, ahol 22 gyermek járult először a szentséghez. Atyánk a felújítások közepette a hívek lelki életét is építette, zárandoklatokat, lelkigyakorlatokat szervezett, sokszor hívott vendég gyónatókat a hívek számára. A legnagyobb boldogságot és örömet a gyermekek hitoktatásában találta meg. Szigorú volt, de meg is lett az eredménye, a gyerekek szívesen jártak hittanórára, és volt, hogy tizenhatalan is ministráltak a misén. Minden történést, a falunk, országunk, világunk fontosabb eseményeit szorgalmasan rögzítette a helytörténeti könyvbe. Megkezdte a rábízott pázmándi templomunk felújítását is, a hívek és a falu lakosságának segítségével, adományaikból. A verebi hívőket sem hagyta magára, hiszen az Pázmánd filiája, tehát ott is megkezdődtek a munkálatok a szép templom megőrzése érdekében.” Ld.: *Pázmándi Hírvivő*, 2014. június.

⁶⁹ SzfvPL – Litt. Enc.1788/1977.

⁷⁰ Dr. Keszi József az új espereskerületi beosztás hatálybalépését megelőzően, már 1946-tól helyettes esperes, 1948-tól esperes, így összesen 23 évig látott el esperesi feladatokat. Shvoy Lajos 1963-ban c. kánonoki kítüntetésben részesítette (SzfvPL – Litt. Enc. 1715/1963.), azonban nem fogadta el, mert ezt egyrészt az államhatalomnak való behódolásként élte volna meg, másrészt csak az Istentől jövő elismerést tekintette értékesnek. Mindezt a meggyőződést már a helyettes esperesi kinevezésekor, 1946-ban megfogalmazta Shvoy püspöknek írt levelében: „Az emberi elégtelenség, gyengeség, erőtlenség még annyira soha szembeszökő nem volt, mint ebben az apokaliptikus időben. Hogyan lehetne hát az ember magabízó, hiszen minden emberi alkotás úgy omlik össze, mint a kártyavár, nem is szólva arról, hogy amit az emberek aggatnak egymásra címet, rangot, méltóságot, az egy fordulattal nem csak szertefoszlik, hanem viselőjét is a legsúlyosabb veszélybe dönti. Semminek sincs igazi értéke, csak annak, ami Isten előtt értékes.” (SzfvPL – 7450/1624/1946.) Az ÁEH jelentéseiben Keszi úgy jelenik meg, mint akit püspökesélyesnek tekint a helyi papság Shvoy halála után. (Ld.: A Fejér Megyei Tanács VB Egyháziügyi Tanácsosa 1967. I. félévi jelentése. Online: Magyar Levéltári Portál: www.archivportal.hu / MNL Fejér Megyei Levéltára. – 2018. június. 3. p.)

⁷¹ SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

⁷² Geiger Jakab budakeszi sváb családban született és életének jelentős részét sváb településeken töltötte, így Etyeken, Mányon, Gánton és Csobánkán. Itt, csobánkai plébánosként 1993-ban átkerült az Esztergom–budapesti Főegyházmegyébe, de hamarosan nyugdíjba vonult. Nyugdíjas éveire visszatért az egyházmegyébe és Mits Jánoshoz hasonlóan Pilisvörösváron lett kiegészítő lelkész.

⁷³ SzfvPL – Litt. Enc. 2183/1972.

1966–1993 ⁷⁴	1990 ⁷⁵
KRASZNAI ZOLTÁN [1932–2000], pl. Bakonykúti 1963–70, Előszállás 1970–84, Csákvár 1984–2000 ⁷⁶	1990–2000 ⁷⁷
HORVÁTH JÓZSEF [1944–], pl. Szigetcsép 1983–2000, Csákvár 2000–2008, pl., majd pl.helyettes Bodajk 2008– ⁷⁸	2000–2004 ⁷⁹
SZÁRAZ LÁSZLÓ [1958–], pl. Tököl 1990–98, Mór 1998–2012, Nagybaldogasszonyról n. székesfehérvári c. prépost 2005–, pl. Piliscsaba 2012–16, spirituális Központi Papnevelő Intézet 2016– ⁸⁰	2004–2012 ⁸¹
GERENDAI SÁNDOR [1952–], pl. Fehérvárcturgó 1986–91, Sárbogárd 1991–92, Magyaralmás 1992–2012, Mór 2012–14, Csákvár 2014– ⁸²	2012 – ⁸³

B) KUN– ÉS BESENYŐFÖLDI FŐESPERESSÉG (1950–2004)

<i>főesperes neve és rövid életútja</i>	<i>főesperesi időszak</i>
PREINER ISTVÁN [1886–1960], adm. Vérteskozma 1916–1921, adm, majd pl. Csór 1921–1933, pl. Dunapentele–Sztálinváros 1933–1959, esperes Adonyi Ek. 1936–1949,	1950–1960 ⁸⁵

⁷⁴ Vitéz Tivadar lett az esperes, miután Geiger Jakab egészségügyi állapotára hivatkozva az esperesi tisztségről lemondott. A lazarista szerzetesnek készülő, de egyházmegyes papként felszentelt Vitéz Tivadar több mint negyedszázadig volt vértesszékelyi plébános. Ahogy búcsúztatásában Nándor püspök fogalmazott: „Az ő kedves, vidám, de mindenkor határozott egyéniségével belevésődött mindannyiunk szívébe szeretete.” SzfvPL – Litt. Enc. 101/1999.

⁷⁵ SzfvPL – Litt. Enc. 1338/1976.

⁷⁶ Krasznai Zoltán először a vértesszékelyi, majd az egyházmegyei határrendezést követően a csákvári kerületnek lett a vezetője, csákvári plébánosként. (A vértesszékelyi kerülethez 6, az új csákvári kerülethez 13 plébánia tartozott.) Ahogyan a halálát követő visszaemlékezésben olvassuk, „egész életét átjárta az a jezsuita lelkület, melyet kispap korától kezdve lelkében hordozott. Kötelességtudattal, hűségesen kitartott lelkipásztori szolgálatában, s Szűz Máriát kiváltképpen tisztelve viselte gondját a rábízott lelkeknek. Soha nem törekedett világi előnyökre: mindig megmaradt Jézus egyszerű munkatársának, és egyedül Őt igyekezett szolgálni. Szilárd hittel őrizte és adta tovább egyházunk tanítását, szerette az igazságot és elutasította a hazugságot, önzetlen szeretettel fordult a szegények felé. Fájdalmas betegségében is példamutató türelemmel követte a szenvedő Krisztust, s rózsafüzérrel kezében harcolta meg utolsó hónapjait.” SzfvPL – Litt. Enc. 1030/2000.

⁷⁷ SzfvPL – Litt. Enc. 96/1990.

⁷⁸ Horváth József csákvári szolgálata alatt töltötte be az esperesi hivatalt. Mária tisztelete közsímet, ezt ápolta a Csepel-szigeten, a szigetcsépi zárándokhely kialakításával, és az ősi Mária kegyhelyen, a Bodajki Segítő Szűzanya templomában.

⁷⁹ SzfvPL – Litt. Enc. 1057/2000.

⁸⁰ Száraz László lett a vértesszékelyi kerület első esperese. Az új, 5 espereskerületre tagoló egyházmegyei beosztás alapján a korábbi Csákvári Espereskerület nagyobb része (8 plébánia) a Vértesszékelyi Espereskerületbe, kisebb része (5 plébánia) a Székesfehérvári Espereskerületbe került át. Maga a Vértesszékelyi Espereskerület 32 plébániát és a móri kapucinus templomigazgatóságot foglalja magában.

⁸¹ SzfvPL – Litt. Enc. 853/2004.

⁸² Gerendai Sándor 2007-től helyettes esperesként szolgált, és Száraz László Piliscsabára kerülése után lett utódja a móri plébánosságban és az esperesi hivatalban. Csákvárra kerülése után is ellátja az esperesi feladatokat.

⁸³ SzfvPL – Litt. Enc. 538/2012.

Kunföldi Alsó Ek. 1949–1950, Szt. Borbáláról n. borbálapusztai c. apát 1942–1960 ⁸⁴	
ARADI IGNÁC [1886–1979], ld. a székesegyházi főespereségnél	1960–1967 ⁸⁶
BARBÉLY PÁL [1913–1999], lelkész Apátszállás 1945–1949, adm. Budafok 1949–1952, lelkész Alsószentiván 1952–1957, pl. Előszállás 1957–1964, mb. esperes, majd esperes Kunföldi Alsó Ek. 1957–1964, pl. Sárbogárd 1964–1978, esperes Besenyőföldi Ek. 1964–1978, pl. Bp–Budafok–Belváros 1978–1993, árpádszállási főesperes 1978–1995, kanonok 1982–1997, Szt. Miklósról n. székesfehérvári c. prépost 1997–1999 ⁸⁷	1967–1978 ⁸⁸
TÖRÖK FERENC [1907–1988], adm., majd pl. Aba 1936–1988, esperes Sárreai Ek. 1955–1987, c. kanonok 1969–1988 ⁸⁹	1978–1987 ⁹⁰

⁸⁵ SzfvPL – Litt. Enc. 377/1950.

⁸⁴ Preiner István összesen 24 évig látott el esperesi vagy főesperesi feladatot. Ugyan az új Kun- és Besenyőföldi Főesperesség felállításakor megvált az esperességtől, 1952–55 között, szorult helyzetben két kerület vezetésével is megbízta a püspök. 1949-ben maga is részt vett az espereskerületi beosztás kialakításában, mint a régi, „elsőrangú esperesi kar” tagja. Ld.: Shvoy-önéletrajz, 2002. 71–72. p. Preiner István jó kapcsolatot ápolt Prohászka püspökkel is. Még vértesszomjai időszakából maradt ránk az a képeslap, amelyet a nagy püspök 1919-ben írt Preinernek: „Iváncsán hitközség alakult, ugyancsak Százhalombattán; mindkét helyen természetesen lesz dolog elég, de a fizetés is elég lesz... Én kegyedet szánnám Iváncsára; kérem tehát, hogyha önnek megfelel, menjen minél előbb oda s nézze meg. A dolog nagyon sürgős. Isten vele! + Ottokár Ui: A gazdasági kérdést tán úgy lehetne megoldani, hogy a termés betakarításáig édes atya Kozmán marad, s csak Ön meg Iváncsára.” Ld.: *Vigília*, 1974. 12. sz. 830. p. Végül nem Iváncsán, hanem Csóron lett plébános, ahol Prohászka többször is felkereste. Kisélt hozzá, az ott élő édesapjához, a Preiner által nevelt két árvához, és órákat beszélgettek. Megható történetként olvasható, amikor Preiner a már elhunyt Prohászkaéhoz imádkozik, hogy a két árva nevelésének záloga, az eladásra szánt, de eltűnt két tinó elkerüljön. És meglettek. Ld.: HORVÁTH, 2005. 16., 261. p.

⁸⁶ Shvoy püspök 1964-ben függetleníteni akarta a kun- és besenyőföldi főesperesi tisztséget a székesegyházitól, és – mint ez az eredeti előterjesztési javaslatból látszik – dr. Németh László ráckeresztúri plébánost, korábbi irodaigazgató-helyettesét szerette volna főesperessé tenni. A javaslat azonban már az ÁEH Fejér megyei egyházügyi előadójánál elakadt (véltetőleg nem fejezték, hogy Németh-tel négy alkalommal is (1947, 1957, 1958, 1961) meggyűlt a baja az államhatalomnak), így az ÁEH központjába történő, 1964. szeptember 3-án kelt hivatalos felterjesztés már az eddigi megbízott főesperes, Aradi Ignác végleges kinevezését tartalmazta. (SzfvPL – No. 7450 – 1672/1964.)

⁸⁷ Barbély Pál a Sopron vármegyéből származó papok egyike, aki Kisberk Imréhez hasonlóan a székesfehérvári szemináriumba jelentkezett és így lett a fehérvári egyházmegye papja. A legnehezebb időkben adminisztrátorként vezette a Budafok–belvárosi plébániát, majd innen az egyházmegye déli, mezőföldi részére került 26 évre. Először a kialakuló új Mária-kegyhelyen, Alsószentivánon lelkész, majd az egykori ciszterci birtokközpontban, Előszálláson plébános, utána pedig a járási székhelyen, Sárbogárdon plébános. Összesen 38 éven át volt esperes vagy főesperes. Előszállásról Sárbogárdra előrelépve „vitte magával” az új kerületbe esperesi feladatkörét, Sárbogárdból Budapest–Budafokra áthelyezve pedig főesperesi tisztségét, így lett árpádszállási főesperes. Nyugdíjba vonulása után viszont kanonoki tisztségéről lemondott, pedig ekkor már régen nem volt követelmény a székvárosban tartózkodás. Utolsó éveit Sopron környékén töltötte, és Takács püspök úr c. préposttá nevezte ki. (SzfvPL – Litt. Enc.1061/1997.)

⁸⁸ SzfvPL – Litt. Enc.1328/1967.

⁸⁹ Török Ferenc személye elválaszthatatlan Abától, amelynek 52 évig volt plébánosa. Végrendeletében is azt a kívánságát fogalmazta meg, hogy a templom közelébe temessék

ID. HORVÁTH LÁSZLÓ [1920–2005], adm., majd pl. Cece 1954–2002, esperes Besenyőföldi Ek. 1978–2002, kanonok 1990–2005 ⁹¹	1987– 2000 ⁹²
HORVÁTH IMRE [1930–], pl. Bp–Budafok–Felsőváros 1969–1992, Székesfehérvár–Belváros 1992–2017, Szt. Borbáláról n. borbálapusztai c. apát 1997–, kanonok 2000– ⁹³	2000– 2004 ⁹⁴

VIII.) Sárréti Espereskerület (1949–1993)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
FARKAS KÁROLY [1899–1967], pl. Káloz 1938–1955, esperes Kálozi Ek. 1947–1949, pl. Szigetszentmárton 1955–1959 ⁹⁵	1949– 1955 ⁹⁶
TÖRÖK FERENC [1907–1988], <i>ld. a kun- és besenyőföldi főesperességnél</i>	1955– 1987 ⁹⁷

el. (SzfvpL – No.121/1988.) Kívánsága teljesült, a Szentháromság templom szentélye mögött, a templomkertben nyugszik. 1950-től először helyettes esperes a sárréti kerületben, majd 1955-től 32 éven át esperes. Barbély Pál távozása után ő lesz a kun- és besenyőföldi főesperes, és 9 éven át egyszerre főesperes–esperes. Miután 1969-ben Kisberk Imre átveszi az egyházmegye vezetését, szolgálatát címzetes kanonoki kitüntetéssel ismerte el. (SzfvpL – Litt. Enc.1050/1969.)

⁹⁰ SzfvPL – Litt. Enc.1454/1978.

⁹¹ Id. Horváth László élete Cecéhez kötődik, hiszen 48 éven át volt plébános. „Laci bácsi”, aki nyugdíjas éveiben megírta „Emlékeim Cecéről” című visszaemlékezését, 24 éven át volt esperes (5 éven át kétszeres esperes) és 13 évig főesperes. Amíg fiatalon még Cece lelképásztori ellátásában is osztoznia kellett dr. Varga János korábbi plébánossal, idős fejjel már Vajta és Alsószentiván lelképásztori ellátása (Sáregres filia mellett), valamint a Némethkér–hardi (Tolna megye egyetlen, 1993-ig a fehérvári egyházmegyéhez tartozó plébániája) templom- és plébániaépítésének gazdasági ügyei is rá lettek bízva (SzfvpL – Litt. Enc. 1027/1985.). A rendszerváltáskor a székeskáptalan tagjává nevezték ki. Ő az egyetlen mezőföldi lelkész, aki rendes kanonok lett plébánossága mellett.

⁹² SzfvPL – Litt. Enc. 882/1987.

⁹³ Horváth Imre a Sopron vármegyéből származó papok egyike, aki katonai szolgálat után kezdte meg a szemináriumi éveket. A szemináriumban főduktor volt, a kispapok képviselője, majd a pilisvörösvári plébánián hitoktató és Budapest–Alberfalván káplán. Ezt követően kerül át az egyházmegye Fejér megyei részére, Polgárdiba, majd Kisberk püspök–plébános mellé a Székesfehérvár–belvárosi plébániára káplánnak. Ezt követően 23 évig Budafok–Felsővárosban és 25 évig Székesfehérvár–Belvárosban plébános. Plébánosi szolgálata alatt megszervezte az Oltáregyletet és mindig nagy hangsúlyt fektetett a ministránsélet felkarolására. Nevéhez fűződik a Budafok–felsővárosi templom átalakítása és felújítása, a Székesfehérvár–szárazréti templom átalakítása és bővítése, a székesfehérvári Szentháromság–temetőkápolna felújítása, és szolgálata alatt épült fel az új sárszentmihályi templom is. A székesfehérvári bazilika plébánosaként lett a székeskáptalan tagja, és egyben kanonokként kun- és besenyőföldi főesperes. A főesperességek 2004. október 15-i megszűntetésével Horváth Imre főesperesi tisztsége is megszűnt.

⁹⁴ SzfvPL – Litt. Enc.1514/2000.

⁹⁵ Farkas Károly az egyházmegye tizennegyediként, 1947-ben felállított espereskerületének első esperese. A Kálozi Espereskerület ilyen néven csak két évig működött, az 1949-es egyházmegyei területi átszervezéstől felváltotta a sárréti kerület, amely területében és vezetőségében megegyezett a korábbi kálozi kerülettel. Mivel az új főesperességek csak 1950-ben jöttek létre, így addig a Székesegyházi Főesperességhez tartozott.

⁹⁶ SzfvPL – Litt. Enc.1789/1949.

⁹⁷ Török Ferencet Kisberk Imrével együtt szentelte pappá Shvoy Lajos, így ő is az újonnan megnyílt fehérvári szeminárium első évfolyamán tanult. Még nem volt 30 esztendő, amikor az „ország első plébánosának” nevezték ki. Ahogy nekrológiájában szerepel, erre szeretett is hivatkozni és ha idegenekkel találkozott, szellemesen az ország plébánosaként mutatkozott be – „És az is volt. Nemcsak azért, mert Aba első helyen szerepel minden

HARANGOZÓ IMRE [1935–], <i>ld. a csepeli espereskerületnél</i>	1987– 1989 ⁹⁸
<i>Az esperesi feladatokat a besenyőföldi kerület esperese látja el.</i>	1989– 1993 ⁹⁹

IX.) Besenyőföldi Espereskerület (1949–1993), Sárbogárdi Espereskerület (1993–2004), majd Mezőföldi Espereskerület (2004–)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
MAYER JÓZSEF [1891–1969], pl. Bakonykúti 1920–27, Baracs 1927–33, esperes Adonyi Ek. 1931–33, pl. Sárbogárd 1933–58, esperes Székesfehérvári–Alsó Ek. 1933–49, Keresztelő Szt. Jánosról n. zsámbéki c. prépost 1943–1969, pl. Csór 1958–1962 ¹⁰⁰	1949– 1960 ¹⁰¹
TAR JÁNOS [1892–1966], lelkész Budatétény 1921–23, Sz.fehérvár–Szt. György kórház 1923–31, Sz.fehérvár–Szent Imre konviktus 1931–33, pl. Sárszentmiklós 1933–1964 ¹⁰²	1960– 1964 ¹⁰³

egyházi és országos névtárban, hanem mert legelsőik közé tartozott abban is, hogy fél évszázadon túl működött plébánosként egyfolytában, egy helyen. Egészen különleges, egyedi papi egyéniség volt. Ez kitűnt mindenekelőtt abban is, ahogyan beszélt híveihez. Azzal a közvetlenséggel, természetességgel, humorral, hol letörő fájdalommal, hol megkirobbanó lelkesedéssel – de mindig féltő szeretettel – csak ő tudott hozzájuk szólni, és csak neki lehetett. Kitűnt ez a különleges egyéniség vendégszeretetében is. Boldog volt, ha ünnepelhetett. [...] Különleges karakterét mutatja az is, hogy békességet óhajtott ember volt. A feszültségeket nem bírta, azoktól rettegett.” És valóban, ez az emberek felé nyitott, hosszú abai szolgálat még a Horthy-rendszerben, a Gömbös-kormány idején, a nagybirtokkal, egyházi iskolákkal és szerzetesrendekkel megáldott Magyar Királyságban kezdődött; itt élte át a II. világháborút, a kommunizmus előretörését, a Rákosi- és a Kádár-korszakot, és a szocialista rendszer hanyatlásának idején, Kádár főtitkári megbuktatásának évében halt meg. SzfvPL – Litt. Enc. 1853/1955., 121/1988.

⁹⁸ Harangozó Imre sárkeresztúri plébánosként lett esperes, majd pomázi plébánosi éve alatt a budai–felső kerületben helyettes esperes, utána pedig Csepel–belvárosi plébánosként a csepeli és szigeti kerületek összevont esperese. Harangozó Imre majd két évtizedes sárkeresztúri szolgálatára, egyházhűségére és a közösség összetartásáért végzett munkájára a helyiek máig emlékeznek. SzfvPL – Litt. Enc. 879/1987.

⁹⁹ Jellemző, hogy a papság létszámának csökkenésével sorra összevonásra kerülnek a szomszédos espereskerületek. Így történt ez a bakonyvidéki, a sárréti, a kunföldi felső, a budai nyugati, az érdi és a bicskei kerület esetében is. A kettős esperesi feladattal jellemzően nagy tekintélyű plébánosokat bíztak meg. Ide kell sorolnunk a besenyőföldi esperest, id. Horváth Lászlót, „Laci bácsit” is, aki 1989–93 között a sárréti kerület megbízott esperese is volt. SzfvPL – Litt. Enc. 386/1988.

¹⁰⁰ Mayer József prépost úr összesen 31 éven át látott el esperesi feladatokat. Shvoy püspök őt is az „elsőrangú esperesi kar” tagjai között említi, akik a helyzet magaslatán állottak, mivel az espereskerületek minden problémáját velük át tudta beszélni. Mayer – ellentétben pl. Ásguti Ádám későbbi főesperessel – Shvoy bizalmi embere maradt, amit az is bizonyít, hogy Vajk Gyula mellett ő is ellátott a püspök személyes megbízása alapján vagyoni feladatokat. 1958–ben nem politikai nyomásra, hanem a sárbogárdi plébánián jelentkező egyházközségi konfliktus miatt kéri áthelyezését a csóri plébániára. Ezt követően, mivel korábbi kerületét a távolság miatt nem tudja látogatni, kéri a püspöktől az esperesi tisztségtől való mentesítését. Ld.: Shvoy-önéletrajz, 2002. 71–72. p.

¹⁰¹ SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

¹⁰² Tar János több mint 30 évig volt az akkor még önálló Sárszentmiklós plébánosa. Mayer Csórra való távozásától először helyettes esperesként (1958–60), majd megbízottként (1960–62), végül kinevezett esperesként (1962–64) látta el az esperesi feladatokat. Ezt követően ő is nyugdíjba vonult.

BARBÉLY PÁL [1913–1999], <i>ld. a kun- és besenyőföldi főesperességnél</i>	1964– 1978 ¹⁰⁴
ID. HORVÁTH LÁSZLÓ [1920–2005], <i>ld. a kun- és besenyőföldi főesperességnél</i>	1978– 2002 ¹⁰⁵
MÉSZÁROS JÁNOS [1961–], adm., majd pl. Ercsi 1993–2000, Sárbogárd 2000–, Szt. Miklósról n. ercsi c. apát 2009– ¹⁰⁶	2002– 2004 ¹⁰⁷
DÓZSA ISTVÁN [1968–], <i>ld. az enyingi espereskerületnél</i>	2004– 2017 ¹⁰⁸
MÉSZÁROS JÁNOS [1961–], <i>ld. fentebb</i>	2017 ¹⁰⁹

X.) Kunföldi Felső Espereskerület (1949–1993)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
MAJLÁTH JÁNOS [1908–1963], adm., majd pl. Sárosd 1937–1963 ¹¹⁰	1949– 1952 ¹¹¹
PREINER ISTVÁN [1886–1960], <i>ld. a kun- és besenyőföldi főesperességnél</i>	1952– 1955 ¹¹²

¹⁰³ SzfvPL – 7450/7213/1960.

¹⁰⁴ Barbély Pál sárbogárdi plébánosága alatt, több mint egy évtizedig saját magát is ellenőrizhette, hiszen esperes és főesperes is volt egy személyben. Korábban előszállási plébánosként esperesi, majd Budafok–Belvárosban főesperesi megbízást kapott. SzfvPL – Litt. Enc.1672/1964.

¹⁰⁵ Horváth László az egyházmegyei határrendezést követően a Sárbogárdi Espereskerület vezetője lett, így a korábbi besenyőföldi és sárréri kerületi megbízatása a gyakorlatban egyesült. SzfvPL – Litt. Enc.1453/1978.

¹⁰⁶ Mészáros János sárbogárdi plébános először, 2002–2004 között a 13 espereskerületre tagolódó egyházmegye Sárbogárdi Espereskerületének volt a megbízott esperese, majd 2006–2017 között az 5 espereskerületre tagolódó egyházmegye Mezőföldi Espereskerületének volt a helyettes esperese. 2017 nyarától a mezőföldi esperesi teendőket látja el.

¹⁰⁷ SzfvPL – Litt. Enc. 78/2002.

¹⁰⁸ Dózsa István enyingi espereskerületi szolgálata után kapott megbízást a nagyobb feladatra, a mezőföldi kerület vezetésére. A Mezőföldi Espereskerület jelenleg 30 plébániából áll, és területe magában foglalja a korábbi sárréti, besenyőföldi, kunföldi alsó és felső espereskerületet, továbbá a dunamenti kerület egy részét és a veszprémi egyházmegyéből 1993-ban átkerült részeket. SzfvPL – Litt. Enc. 853/2004.

¹⁰⁹ Dózsa István 2017-ben a székesfehérvári bazilika (belvárosi plébánia) plébánosa lett, és az esperesi feladatokat átadta az addigi helyettes esperesnek, Mészáros Jánosnak. (SzfvPL – Litt. Enc. 489/2017.) A helyettes esperesi teendők ellátására Kristofory Valter mezőfalvi plébános kapott kinevezést. (SzfvPL – Litt. Enc. 720/2017.)

¹¹⁰ Majláth János 26 évig volt Sárosd plébánosa. Lelkipásztori aktivitásáról sokat elárul Kardos Istvánnak, az MDP megyei agitációs és propaganda titkárának 1950. január 11-én kelt levele, amely szerint a klerikális reakció egyik pillére Majláth plébános, aki „a vallás-oktatás kötelezővé tételét követeli”, de a kommunista szülők harcossá válásán az megbukott. Ld.: CZETZ BALÁZS: „Motoros papok tömege lepte el a megyét”. Fejezetek a klerikális reakció elleni harc Fejér megyei történetéből. In: *Archivnet*, 2005. 5. sz. Online: archivnet.hu – 2018. szeptember. Nem is csoda, hogy Langhammer János dunamenti espereshez hasonlóan, szintén arra hivatkozva, hogy „a ma kérdéseiben nem tudott okosan és kielégítő módon viselkedni”, 1952-re megvonták esperesi megbízatását. Ezt szintén Tökölyi István aknamunkájának kell tekintenünk, amelyet Shvoy püspök nem önszántából tett. Bizonyítják ezt az '50-es évek végéről fennmaradt levelezések, amelyekben Shvoy püspök – aki akkor maga vezette az irodát – a legnagyobb tisztelettel fordul Majláth felé. SzfvPL 7450/672/1952.

¹¹¹ SzfvPL – Litt. Enc.1789/1949.

KEMÉNY JÁNOS [1913–1992], adm. Sárszentágota 1941–44, Kisláng 1944–45, adm., majd pl. Seregélyes 1945–1991, c. kanonok 1983–1992 ¹¹³	1955–1991 ¹¹⁴
<i>Az esperesi feladatokat a kunföldi alsó kerület esperese látja el.</i>	1992–1993 ¹¹⁵

XI.) Kunföldi Alsó Espereskerület (1949–1993), majd Dunaújvárosi Espereskerület (1993–2004)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
PREINER ISTVÁN [1886–1960], <i>ld. a kun- és besenyőföldi főesperességnél</i>	1949–1950 ¹¹⁶
FARKAS JÁNOS ALBERIK O. Cist. [1887–1963], lelkész, majd pl. Bp–Szentimreváros 1917–44, Hercegfalva–Mezőfalva pl. 1944–1951 ¹¹⁷	1950–1951 ¹¹⁸

¹¹² Preiner István lesz ismét az esperes, három évvel az új kerületi beosztás után. Ahogy a Preinernek szóló kinevező okirat fogalmaz: a dunamenti és a kunföldi felső (azaz a két leváltott esperes kerületét) „aeque pryncialiter egyesítem és ezek esperesének Ftségedet nevezem ki. Annakidején mikor a két kerület egybetartozott, szintén Ftséged volt a kerület esperese [...] Tudva, hogy Ftséged okosan fogja vezetni, a mai idők igényeinek megfelelően.” SzfvPL 7450/672/1952.

¹¹³ Kemény János élete elválaszthatatlan Seregélyestől, ahol 46 évig volt lelképásztor. Shvoy püspök a hívek kérésére helyezte Sárosdra, tragikusan elhunyt testvérbátyja, Kemény József utódának. Ahogy nekrológiájában olvasható: „Kemény atya híveinek odaadó pásztora volt. Felelősség, kötelességtudat, híveinek szolgálata volt az életeleme. [...] Építette a lelkek templomát, szépitette a kőből való templomot. Elévülhetetlen érdeme többek közt, a felépült zichyújfalui templom.” Összesen 36 évig volt kerületi esperes. Seregélyesi lelképásztori szolgálata és a zichyújfalui templomépítésben elért érdemei elismeréseként 70. születésnapja alkalmából címzetes kanonokká nevezte ki Szakos püspök. (SzfvPL – Litt. Enc.107/1992.)

¹¹⁴ SzfvPL – Litt. Enc.1853/1955.

¹¹⁵ Jellemző, hogy a papság létszámának csökkenésével sorra összevonásra kerülnek a szomszédos espereskerületek. Így történt ez a bakonyvidéki, a sárréti, a budai nyugati, az érdi, a bicskei és a kunföldi felső kerület esetében is. A kettős esperesi feladattal jellemzően nagy tekintélyű plébánosokat bíztak meg. Ennek egyik példája ez az espereskerület, ahol a ciszterci szerzetesnek készült, és utolsó éveit Zircen eltöltő Keszthelyi Miklós, a vizsgált korszakban mezőfalvai plébános, kunföldi alsó kerületi esperes látta el e kerület ügyeit is. (SzfvPL – Litt. Enc.186/1992.) 1993-tól, az egyházmegyei határrendezéstől a korábbi kunföldi alsó kerület két részre szakad, az északi része az adonyi, a déli területek a dunaújvárosi kerülethez kerülnek. 2004-ben, az 5 espereskerületre történő tagolással a korábbi megosztás továbbra is fennmarad, így részben a Dunamenti Espereskerületben, részben a Mezőföldi Espereskerületben találjuk az egykori kunföldi felső kerület plébániáit.

¹¹⁶ SzfvPL – Litt. Enc.1789/1949.

¹¹⁷ Farkas Alberik a Villányi úti Szent Imre templom építésének irányítója és a budai ciszterci gimnázium tanára, aki a II. világháború alatt kerül a ciszterciek hercegfalvai uradalmahoz. 1950-ben, a rendek feloszlásakor 60 szerzetest tudott Shvoy átvenni a fehérvári egyházmegyébe, köztük Alberiket is. Az állam és az egyház közötti megállapodást követően, 1951-ben azonban 25 szerzetest el kellett bocsátania a püspöknek. Így került kereten kívülre Farkas is. Ahogy az egyházmegyei körlevél írja: „az egyházmegyében működő volt szerzetesek létszámának redukciója következtében egyházmegyénkben a lelképásztori munkától megválnak” egyes személyek. Szerencsére Farkas Alberik ezután sem tűnt el végleg, hanem éveken keresztül Máriaremetén kiségitő volt. Utolsó éveit Pannonhalmán, az idős szerzetesek otthonában töltötte. Ld.: MÓZESSY GERGELY: Szent Benedek fiai a Székesfehérvári Egyházmegyében. Kézirat. (Megjelenés alatt.); SzfvPL – Litt. Enc. 2331/1951.

¹¹⁸ SzfvPL – Litt. Enc. 380/1950.

DÓZSA MÁRTON LÁSZLÓ O. Cist. [1914–1999], gazdasági számvevő, majd vezető Előszállás 1941–50, pl. Előszállás 1945–46, 1950–51, adm., majd lelkész Apátszállás 1951–1986 ¹¹⁹	1951–1955 ¹²⁰
DR. PELSŐCZY FERENC [1916–1995], lelkész Apátszállás 1949–51, adm., majd pl. Előszállás 1951–57, pl. Törökbálint 1957–1995, Szt. Miklósról n. székesfehérvári c. prépost 1970–1995 ¹²¹	1955–1957 ¹²²
BARBÉLY PÁL [1913–1999], <i>ld. a kun- és besenyőföldi főesperességénél</i>	1957–1964 ¹²³
DR. LÁSZLÓ JÁNOS VINCE O. Cist. [1902–1977], gimnáziumi igazgató Baja 1938–48, házfőnök Baja 1948–50, pl. Dunapataj 1950–51, Mezőfalva 1951–1974 ¹²⁴	1964–1971 ¹²⁵
BOKOR FERENC CSENGER OFM. [1911–1977], hitoktató Székesfehérvár 1945–51, adm. Baracs 1951–55, Sárkeresztúr 1955–59, adm., majd pl. Dunaújváros 1959–1977 ¹²⁶	1972–1977 ¹²⁷
KESZTHELYI MIKLÓS VAZUL O. Cist. [1927–2013], káplán Mezőfalva 1965–71, adm., majd pl. Mezőfalva 1971–1998, pl. Zirc–Bazilika 1998–2008. ¹²⁸	1977–1998 ¹²⁹

¹¹⁹ Dózsa Márton László soron kívül lett megbízott esperes, miután Farkas J. Alberiknek – kereten kívül kerülésével – el kellett hagynia Mezőfalvát. 1951. február 20-án Farkas még az espereskerület eseményeiről beszámolót küldött gyanútlanul, március 17-én viszont már Büttner kanonok jelenlétében át kellett adnia Dózsa M. László rendtársának a pecsétet és az esperesi iratokat (SzfVPL – No. 7450 – 752/1951.). Dózsát 4 évvel később „többször megismételt kérelme alapján” felmentették az esperesi hivatalból, bár a felmentő okirat első változata sokat sejtető: ott még az szerepel, hogy az „Á.E.H. kívánságára felmentelek” (SzfVPL – No. 7450 – 2675/1955.). „Ő aki nemcsak mint szerzetes áldozópap, középiskolai tanár, hanem mint okleveles mezőgazdász is élénk élte az evangéliumi életet. Hisszük, hogy most, Isten országában, kezén ott csillog az arany- és gyémántpor annak jeleként, hogy kincsként kezelte az evangélium tanítását.” (SzfVPL – Litt. Enc. 1049/1999.)

¹²⁰ SzfvPL – No. 7450 – 752/1951.

¹²¹ Dr. Pelsőczy Ferenc csak rövid ideig volt esperes, ugyanis Törökbálintra áthelyezték. Jeles egyháztörténész, a székesfehérvári prépostság kutatója, aki egyben a Budapesti Központi Hittudományi Akadémia magántanára is volt. Tragikus körülmények között halt meg, a törökbálinti plébánián gyilkolták meg. SzfvPL – Litt. Enc. 431/1995.

¹²² SzfvPL – Litt. Enc. 1853/1955.

¹²³ Barbély Pál 1957–62 között megbízott esperes, majd 1962-től kinevezett kunföldi alsó esperes. SzfvPL – Litt. Enc. 2124/1957.

¹²⁴ Dr. László János Vince Hercegfalván, a későbbi Mezőfalván született, így a ciszterci uradalom közelségében nőtt fel. Először Egerben és Budán volt gimnáziumi tanár a ciszterci gimnáziumban, majd a bajai gimnáziumban igazgató. Az egyházi iskolák államosítását követően házfőnök és káplán lett Baján. Shvoy püspök inkardinálta a fehérvári egyházmegyébe.

¹²⁵ Egyszerre 7 esperes kinevezésére került sor 1964-ben. SzfvPL – Litt. Enc. 1672/1964.

¹²⁶ Bokor Ferenc – szerzetesi nevén Csenge – Zalaegerszegtől Andocsig több helyen volt ferences rendi káplán és hitoktató, végezetül a fehérvári ferences templomban. Innen inkardinálta Shvoy püspök. Jeles békepapként a szocialista Dunaújváros plébánosa lett (amelyben természetesen templom nem épülhetett, hanem a városszéli Dunapentele temploma látta el a plébániatemplomi funkciót).

¹²⁷ SzfvPL – Litt. Enc. 325/1972.

¹²⁸ Keszthelyi Miklós Vazul cisztercinek készült, de a rend betiltása után egyházmegyes papként szentelték. Személye szorosan kapcsolódik Mezőfalvához, ahol krisztusi kort élt meg (6 évig volt káplán, 3 évig adminisztrátor, 24 évig plébános). A rend újjáéledése után 10 éven át a zirci ciszterci bazilika plébánosa volt. Fehérvári egyházmegyes szolgálata alatt

NAGY MIHÁLY [1934–2018], pl. Szabadegyháza 1975–78, Sárbogárd 1978–91, Dunaújváros 1991–2015, tb. főesperes 1997–2018, Szt. Miklósról n. sz.fehérvári c. prépost 2000–2018 ¹³⁰	1998–2004 ¹³¹
--	---------------------------------

XII.) Dunamenti (1949–1993), Adonyi (1993–2004), majd Dunamenti Espereskerület (2004–)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
LANGHAMMER JÁNOS [1907–1986], pl. Rácalmás 1949–53, adm. Csabdi 1954–55., szolg. kívül 1955–56, adm. Dunaújváros 1956–57, Baracska 1957–62, adm., majd pl. Érd-Újfalu 1963–86, esperes Érdi Ek. 1979–1986, Mindenszentekről n. baracscai c. apát 1980–1986 ¹³²	1949–1952 ¹³³
PREINER ISTVÁN [1886–1960], <i>ld. a kun- és besenyőföldi főesperességnél</i>	1952–1955 ¹³⁴
PÖDÖR LÁSZLÓ [1911–1962], adm. Pesthidegkút–Széphalom 1947–54, pl. Pusztaszabolcs 1954–59, Tököl 1959–1962 ¹³⁵	1955–1959 ¹³⁶
DR. SZABADKAI JÓZSEF [1910–1987], ppi szertartó 1947–51, lelkész Érd–Tusculanum 1951–59, pl. Pusztaszabolcs	1959–1968 ¹³⁸

21 éven át volt kerületi esperes, először a kunföldi alsó (1977–93), egy ideig a kunföldi felső (1992–93), majd a dunaújvárosi kerületben (1993–98).

¹²⁹ SzfvPL – Litt. Enc.1139/1977.

¹³⁰ Nagy Mihály, Dunaújvárosi templomépítő plébánosa először megbízott esperes volt (1998–2000), majd kinevezett esperes lett (2000–2004) a Dunaújvárosi Espereskerületben. „Miska atyát” buzgó lelkipásztori szolgálata elismeréseként először tiszteletbeli főesperessé, majd címzetes préposttá nevezte ki Takács Nándor megyés püspök. Dunaújváros díszpolgárává is választotta, „áldásos, fáradságot nem kímélő munkáját nem csak hívei, de az egész város és környéke is megköszöni ezzel az elismeréssel” – olvasható a méltatásban. Ld.: Dunaújváros honlapja: www.dunaujvaros.hu / Dunaújvárosról / Elismerések / Dunaújváros Díszpolgára / Nagy Mihály. – 2018. június.

¹³¹ SzfvPL – Litt. Enc. 148/2000.

¹³² Langhammer János két ízben volt esperes, először rácalmási plébánosként megbízott esperes, majd évtizedekkel később, Érd–újfalu (újvárosi) plébánosként kinevezett esperes. 1952-ben a kommunista hatalom nyomására megfosztják tisztségétől. A dorgáló levél szerint: „sajnálom, hogy viselkedése miatt kell ezt megtennem, minthogy a ma kérdéseiben Ftséged nem tudott okosan és kielégítő módon viselkedni”. Tökölyi nyomására a kiérdemesült esperesi tisztséget sem használhatta és a lila öv viselésének jogát is megvonták (SzfvPL – 7450/672/1952.). Végül nemcsak az esperesi, hanem a plébánosi szolgálatot is el kellett hagynia, és börtönbüntetésre is ítélték. Negyedszázaddal később viszont már címzetes apáttá nevezték ki, mint érdi esperesplébánost. Sajátos életút.

¹³³ SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

¹³⁴ Preiner István főesperes lett a megbízott esperes Langhammer János káplánná visszaminősítése és elhelyeztetése után.

¹³⁵ Pödör László emlékét a fehérvári Jézus Szíve templomban emléktábla őrzi. Nevéhez kötődik a széphalmi templom felépítése; ahol „Pödör atya pedig hordta a téglát, keverte a maltert”. (Ld.: Budapest-Széphalmi Jézus Szíve Plébánia honlapja: <http://szephalom.plebania.hu> – 2018. június.) Később Pusztaszabolcsra került. A békepapok második vonalához tartozott, akit Bényi és Burján mellett 1959 elején Shvoy irodaigazgatónak jelölt, de az ÁEH a püspököt válasza sem méltatta. Ld.: MÓZESSY, 2017. 132. p.

¹³⁶ SzfvPL – Litt. Enc. 1853/1955.

1959–68, ppi gondnok 1962–68, pl. Solymár 1968–1987, c. kanonok 1983–1987 ¹³⁷	
BAKSA ANTAL [1916–1992], káplán Sz. fehérvár–Belváros 1947–56, pl. Ercsi 1956–1983. ¹³⁹	1968–1984 ¹⁴⁰
LENDVAY ZOLTÁN [1918–2004], pl. Adony 1951–2004; Mindszentekről n. baracscai c. apát 1986–2004 ¹⁴¹	1984–1999 ¹⁴²
BALTÁSI NÁNDOR [1952–], adm. Iváncsa 1988, adm., majd pl. Pusztaszabolcs 1988–2015, pl. Dunaújváros 2015– ¹⁴³	1999–2004 ¹⁴⁴
KRISTOFORY VALTER [1963–], adm., majd pl. Pusztavám 1993–2004, pl. Adony 2004–2008, Pilisvörösvár 2008–2009, Mezőfalva 2009– ¹⁴⁵	2004–2008 ¹⁴⁶
BALTÁSI NÁNDOR [1952–], <i>ld. fentebb</i>	2008–2015 ¹⁴⁷
KERTÉSZ PÉTER [1953–], <i>ld. a székesegyházi főesperesség-nél</i>	2015 ¹⁴⁸

¹³⁸ SzfvPL – Litt. Enc. 1194/1968.

¹³⁷ Dr. Szabadkai József Shvoy püspök kedvelt papja volt. A II. világháború után három fiatal papot találunk a püspök mellett: Szabadkai, Németh László és Zsolnay Béla. Mindhármukat az ÁEH eltávolította a palotából. 1958-ra a püspök egyedül marad a székházban, s ahogy fogalmaz: „a gazdátlanság ténye áll fenn”. Ezért kéri az ÁEH-t, hogy járuljon hozzá Szabadkai irodaigazgatói kinevezéséhez. Ha ő nem lenne megfelelő, Nagy Ferenc bicskei esperest, Turzó Antal csepeli esperest és Almásy Ferenc öreghegyi lelkész is ajánlja. A válasz 1959. január 20-i keltezésű az ÁEH megyei előadójától: „nem sikerült kieszközölnöm a jóváhagyást”. (SzfvPL – 7211/172/1959.). Shvoy három évvel később eléri, hogy Szabadkai egyházmegyei gondnok lehessen, azonban halála után távoznia kell az aulából. A halálozással megüresedett solymári plébánosi helyet is megpályáztatja Potyondy káptalani helynök, és – az időleges adminisztrátor, dr. Glósz Ervin helyett – pályázatát nyertesnek nyilvánítva Szabadkai nevezte ki solymári plébánosnak.

¹³⁹ Baksa Antal ercsi plébános először megbízott (1968–69), majd Kisberk Imre alatt (1969-től) kinevezett esperes. Nekrológia így emlékezik meg róla: „Kiváló hitoktatói adottsága volt, szerette a fiatalokat, vonzóvá tette számukra az Evangélium örömhírét, de jó emberkapcsolatot teremtő készségével az idősebb, felnőttség hívekké alakította a kölcsönös bizalomra épülő kapcsolatot.” (SzfvPL – Litt. Enc. 482/1992.)

¹⁴⁰ SzfvPL – Litt. Enc. 1191/1968., 1065/1969.

¹⁴¹ Lendvay Zoltán kiváló lelképásztor, káplánnemzedékek nevelője, az 1983-as egyházmegyei névtár szerkesztője, Adony helytörténetének jeles kutatója. Ld.: LENDVAY ZOLTÁN: Adony a történelemben. Adony, 1996. Neve összeforrt Adony településsel, ahol 53 évig volt plébános, és amely díszpolgárává választotta. 1984–93 között a dunamenti kerület kinevezett esperese, 1987–93 között az érdi kerület, 1993–99 között, az egyházmegyei határrendezést követően az adonyi kerület kinevezett esperese. Minkájának elismeréseként apáttá nevezte ki Szakos püspök.

¹⁴² SzfvPL – Litt. Enc. 27/1984.

¹⁴³ Baltási Nándor először megbízott (1999–2002), majd kinevezett (2002–2004) esperes volt az adonyi kerületben. Az egyházmegye 5 espereskerületre osztását követően az esperesi feladatokat a püspök Kristofory Valterre bízta, majd az ő áthelyezése után ismét Baltási lett az esperes (2008–2015). A dunaújvárosi plébánosi kinevezésével az esperesi tisztség alól felmentést nyert.

¹⁴⁴ SzfvPL – Litt. Enc. 362/1999.

¹⁴⁵ Kristofory Valter a székesfehérvári bazilikában töltött kápláni évek után lett a sváb gyökerű Pusztavám plébánosa, majd adonyi esperesplébános. Jelenleg a mezőfalvi plébános és mezőföldi helyettes esperes.

¹⁴⁶ SzfvPL – Litt. Enc. 853/2004.

¹⁴⁷ SzfvPL – Litt. Enc. 832/2008.

¹⁴⁸ Kertész Péter kanonok, pápai káplán, a Csepel–belvárosi plébánia plébánosa. A 2004-ben felállított új dunamenti kerületben az első két esperes Fejér megyében volt plébános, a jelenlegi a Csepel–szigeti területre szentelt szolgálatot. SzfvPL – Litt. Enc. 521/2015.

C) BUDAI FŐESPERESSÉG (1950–2004)¹⁴⁹

<i>főesperes neve és rövid életútja</i>	<i>főesperesi időszak</i>
DR. BÜTTNER FERENC [1890–1972], <i>ld. a székesegyházi főesperességnél</i>	1943–1952 ¹⁵⁰
KUTHY ISTVÁN [1889–1966], püspöki titkár 1920–25, prefektus budai Szt. Imre Kollégium 1925–26, spirituális és szeminárium tanár 1926–30, betegszabadságon 1930–33, püspöki könyvtáros és levéltáros 1933–44, szeminárium rektor 1944–52, kanonok 1945–66, Nagyboldogasszonyról n. székesfehérvári c. prépost 1950–66 ¹⁵¹	1952–1963 ¹⁵²
MÁTYÁS KÁLMÁN [1911–1974], adm. Erd-Ófalu 1939–40, adm, majd pl. Pilisszentkereszt 1940–62, pl. Sz.fehérvár–Vasútvidék 1962–1974, püspöki irodaigazgató 1962–69, kanonok 1963–1974, Szt. Pantaleonról n. rárckevei c. apát 1969–1974 ¹⁵³	1963–1974 ¹⁵⁴
NÉMETH GYULA [1916–1989], adm., majd pl. Diósd 1945–52., lelkész, majd pl. Bp–Budafok–Felsőváros 1952–69, templomig. Sz. fehérvár–Szeminárium 1969–1989, egyházmegyei javak gondnoka 1968–1979, kanonok 1975–1989 ¹⁵⁵	1975–1988 ¹⁵⁶

¹⁴⁹ A székesegyházi főespereshez hasonlóan minden esetben kanonok töltötte be e tisztséget, mivel az a székeskáptalani stallumhoz kötődik.

¹⁵⁰ Dr. Büttner Ferenc először budai, majd a stallumban előrelépve székesegyházi főesperes. Budai főesperesi szolgálata a legnehezebb időkre esik, a II. világháborúra és a kommunizmus kiépülésének éveire. SzfvPL – Litt. Enc. 2627/1943.

¹⁵¹ Kuthy István volt Prohászka Ottokár püspök titkára, a püspöki könyvtár és levéltár gondozója, a papi szeminárium rektora és a budai kerület főesperes–kanonoka is. Összrendezte a püspöki és a káptalani könyvtárat, szakregisztert készített a levéltári anyaghoz, felülvizsgálta a plébániai könyvtárakat, összegyűjtötte az egyházmegye templomainak történetét és irányította az Egyházmegyei Egyházművészeti Bizottságot. Mindezt szerényen és nagy elhivatottsággal. Shvoy püspök hálaaként 1950-ben, elsőként nevezte ki az egykori Szent István-i társaskáptalan („Nagyboldogasszony prépostság”) címzetes prépostjává.

¹⁵² SzfvPL – Litt. Enc. 1086/1952.

¹⁵³ Mátyás Kálmán a kicsiny pilisszentkereszt plébániáról került a Prohászka emléktemplomba és az irodaigazgatói pozícióba. Köszönhette ezt aktív békepapi tevékenységének és ügynöki munkásságának – püspöki irodaigazgató kinevezése után egy évvel, 1963-ban pl. „Sándor” fedőnéven jelentéseket is írt Shvoy püspökről az állambiztonsági szolgálatoknak (SzfvPL 7470/1437/1962.; ÁBTL 3.2.5 O–14963/4 „Canale”, 241.). Irodaigazgatói kinevezését megelőzően már évekkal az ÁEH Mátyás Kálmánt akarta pozícióban látni, annak ellenére, hogy a püspöknek is úgy nyilatkozott a kiszemelt, hogy nem tartja magát alkalmasnak a feladatra. Az 1958–59-es irodaigazgatói puhatolozások során, a püspök így fogalmaz róla: „Mátyás Kálmán alkalmatlan az állásra. Ő buzgó plébános, de nem irodai, hanem mozgalmi ember.” SzfvPL 7211/920/1959.; MÓZESSY, 2017. 11. p. Kisberk Imre püspök beiktatása után felmenti az irodaigazgatói munkája alól, és ismét Bejczy Gyula látja el a feladatot. Nekrológiájában Kisberk püspök így emlékezik róla: „Mátyás Kálmánt, aki inkább lelkipásztori egyéniség volt, mint adminisztrációs természet, munkája közben hívta haza az Úr.” (SzfvPL – Litt. Enc. 1780/1974.)

¹⁵⁴ SzfvPL – Litt. Enc. 1715/1963.

¹⁵⁵ Németh Gyula is látott el aulai szolgálatot, egyrészt a püspöki székház gondnoka lett, másrészt az egyházmegyei vagyon és pénztár kezelését látta el. (SzfvPL – Litt. Enc. 1194/1968.) Csak templomigazgatói kinevezését követően 6 évvel lett kanonok és budai főesperes. „Jó emberi kapcsolatteremtő képességgel rendelkezett, ez segítette a lelkipász-

GARDA JÓZSEF [1927–1995], pl. Csór 1963–75, Sz. fehérvár–Vasútvidék 1975–79, egyházmegyei javak gondnoka 1979–95, templomig. Sz.fehérvár–Szent Imre 1982, pl. Sz. fehérvár–Vasútvidék 1982–1995, kanonok 1982–1995 ¹⁵⁷	1988–1995 ¹⁵⁸
VARGA JÁNOS [1937–], templomig. Sopron–Domonkos 1981–86, pl. Tatabánya–Alsógalla 1986–2000, esperes Bánhidai Ek 1993–2000, kanonok 1997–, pl. Budaörs 2000– ¹⁵⁹	1997–2004 ¹⁶⁰

XIII.) Budai Alsó (Máriaremetei) Espereskerület (1949–1993)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
ANGELI MÁRTON [1909–1962], adm. Szigetújfalu 1938–43, Pilisborosjenő 1943–46, pl. Solymár 1946–1962, esperes Budai Alsó Ek. 1946–1949 ¹⁶¹	1949–1955 ¹⁶²
KENÉZ RUDOLF [1908–1987], hittanár és zárdalelkész 1938–49, adm. Vértesboglár 1949–51, pl. Budakeszi 1951–60, Bp–Remetekertváros 1960–1976, Szt. Miklósról n. ercsi c. apát 1970–1987 ¹⁶³	1955–1976 ¹⁶⁴
NEMÉNYI LAJOS [1911–2003], szemináriumi tanár 1936–1950, püspöki szertartó 1937–1947, püspöki személy titkár	1976–1982 ¹⁶⁶

tori munkában. Szerette a templomot. Mindenhol sokat tett a temploméért” – olvasható nekrológiájában. (SzfvpL – Litt. Enc. 467/1989.)

¹⁵⁶ SzfvPL – Litt. Enc. 639/1975.

¹⁵⁷ Garda József élete vissza–visszatérően kötődik a Prohászka emléktemplomhoz. 1958–63 között káplánként szolgált ott, sőt Mátyás Kálmán odakerülése előtt adminisztrátor is volt. Aztán dr. Szakos Gyula segédpüspök előtt és után is ő volt a plébános. Szakos püspök segédpüspöki szolgálata mellett plébániát is ellátott, közel állt hozzá Prohászka és Kaszap István nyughelye, ezért választotta a vasútvidéki plébánosságot. Ezzel egyidejűleg Garda Józsefet felmentették a plébánosi teendőik alól. Mórász Pál halála után aztán Garda rövid időre az egykori ferences templom igazgatója (1982-ben), majd Szakos püspök megyéspüspöki kinevezése után visszaadja Garda vagyongazdálkodó plébániát. A betegeskedő Németh Gyula mellett már 1988-tól megbízott, majd 1990-től kinevezett főesperes.

¹⁵⁸ SzfvPL – Litt. Enc. 386/1988., 932/1990.

¹⁵⁹ Varga János a győri egyházmegyéből lett inkardinálva a fehérváriba, az egyházmegyei határrendezéssel. Takács püspök kedvelt papja, utódja a Tatabánya–alsógallai plébánián, majd kanonoki kinevezésétől főesperes az új területi kiterjedésű budai főesperességben, ahová Tatabánya is tartozott. Főesperesi hivatalát Budaörsre történő áthelyezése után is megtartotta.

¹⁶⁰ SzfvPL – Litt. Enc. 1058/1997.

¹⁶¹ Angeli Márton már igen fiatalon, 1946-ban 37 évesen esperes lett a budai alsó kerületben, majd 40 évesen Shvoy püspök a tanácsadó plébánosok közé választotta. A területi átszervezést, 1949-et megelőzően az espereskerület 17 plébániát és lelkésztséget foglalt magában, Budakeszitől Pilisszántóig – tehát a későbbi kerületnél jóval nagyobb volt a területi kiterjedése. Nekrológja szerint csendesen dolgozó és alkotó, hűséges pástora volt nyájának, akinek solymári temetésén szinte az egész község megjelent. (SzfvpL – Litt. Enc. 1869/1962.)

¹⁶² SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

¹⁶³ Kenéz Rudolf összesen 21 évig volt esperes, először budakeszi, majd a Főváros II. kerületében, remetekertvárosi plébánosként. 1949-től az espereskerület Budakeszit és Makkosmáriát, Nagykovácsit, Solymárt és a Nagybudapesthez csatolt pesthidegkúti plébániákat foglalta magában. Kenéz Pelsőczy Ferencsel egyidejűleg részesült c. apáti kitiintetésben 1970-ben. SzfvPL – Litt. Enc. 1411/1970.)

¹⁶⁴ SzfvPL – Litt. Enc. 1853/1955.

1947–50, pl. Ráckeve 1950–57, esperes Csepeli és Szigeti Ek. 1950–57, lelkész, majd pl. Bp–Máriaremete 1957–1993, Keresztelő Szt. Jánosról n. zsámbéki c. prépost 1969–1986, Nagyboldogasszonyról n. székesfehérvári c. prépost 1986–2003 ¹⁶⁵	
MIKLÓS JÓZSEF [1913–1994], adm. Bakonysárákány 1942–47, hitoktató Bp–Budafok–Belváros 1947–53, lelkész Sárhatvan–Nagyhörösök 1953–56, Páty 1956–66, pl. Szár 1966–69, lelkész Ivánca 1969–74, pl. Bp–Pesthidegkút–Ófalu 1974–1993 ¹⁶⁷	1983–1993 ¹⁶⁸

XIV.) Budai Középső (Pilisi) Espereskerület (1949–1993), Pilisvörösvári Espereskerület (1993–2004), majd Budai Espereskerület (2004–)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
OSZKÓ JÁNOS [1896–1978]; lelkész Budafok–Kelenvölgy 1932–35, Csepel II. 1935–38, lelkész, majd pl. Tinnye 1938–1977; Szt. Pantaleonról n. ráckevei c. apát 1975–1978 ¹⁶⁹	1949–1969 ¹⁷⁰

¹⁶⁶ SzfvPL – Litt. Enc.1339/1976.

¹⁶⁵ Neményi Lajos sokszínű személyiség. Egy évtizedig Shvoy Lajos mellett szertartó volt, közben a II. világháború alatt az *Új Fehérvár* című politikai napilap felelős szerkesztője. Egyik cikke miatt a Gestapo őrizetbe vette, és hosszabb ideig fogdában tartották. 1945 februárjában halálra keresték, Miklós Antal vasútvidéki káplánnak köszönhette életét, aki a plébánia padlason bújtatta. A kommunizmus előretörésével elhagyta az aulát, és először Kisberk Imrét váltva ráckevei plébános lett, majd több évtizeden át a máriaremetei kegytemplom vezető lelkésze volt. Kisberk püspök már 1969-ben c. préposttá nevezte ki, először zsámbéki, majd Varga Lajos zsámbéki plébánossal cserélve Nagyboldogasszonyról n. székesfehérvári c. prépost lett. Lelkipásztori szolgálata alatt kétszer is látott el esperesi feladatokat, először az összevont csepeli–szigeti kerületben, majd 1976–79 között a budai alsó kerületben. Sokat tett Máriaremetén a Mária tisztelet őrzéséért és az egyházi zene ápolásáért. Nekrológia így emlékezik rá: „Máriaremete megújult vezetése alatt: kegyzsobor Lourdes-ből, a szabadtéri oltár, templomrekonstrukció, templomfűtés stb. Az 1991-es basilica minor titulus megszerzése fáradhatatlan munkáját dicséri. Nyugdíjas éveit is Máriaremetén töltötte, ahol aktívan részt vett a kegyhely lelki életében.” SzfvPL – Litt. Enc. 287/2003. Ld. még: Fejér Megyei Életrajzi Lexikon. Szerk.: Szönyegi Hajnalka. [2008–] Online: <http://old.vmk.hu> – 2018. június.; MÓZESSY GERGELY: „...Érdemei elismerésül...” Székesfehérvári adalékok az egyházi kitüntetések pártállami befolyásolásához. In: *Acta Papensia*, 2007. 3–4. sz. (továbbiakban: MÓZESSY, 2007.) 298–299. p.

¹⁶⁷ Miklós József pesthidegkúti plébánossága alatt először Ófaluiban volt plébános (1974–86), majd Széphalmon (1986–89), oldallagosan ellátva Ófalu, végül egészségügyi állapotára tekintettel széphalmi szolgálata alól felmentették és maradt Ófalu plébánosa. (1989–93) A pesthidegkúti szolgálata mellett látta el egy évtizedig az esperesi feladatokat. Az egyházmegyei határrendezést követően az espereskerület nagyobb része átkerült az Esztergom–budapesti Főegyházmegyébe, Fehérvárnál csak Budakeszi, Budakeszi–Makkosmária és Solymár maradt.

¹⁶⁸ SzfvPL – Litt. Enc. 1052/1982.

¹⁶⁹ Oszkó János az I. világháború alatt katonaként megfogadta, hogyha a frontról hazatér, Krisztus katonája lesz. Így is tett. „Csendes ember volt, de mindig mosolygós. [...] Nem parancsolgatott, inkább csendben szolgált és ezzel a csendes szolgálattal igen tiszteletre méltó sok eredményt ért el. Nagybudapest peremvárosaiban teljesítette lelképásztori feladatait és a gyári dolgozó hívek nagyon megszerették éppen szerénysége miatt” – olvasható nekrológiájában. (SzfvPL – Litt. Enc. 1757/1978.) Érdekes állami egyházpolitikai fejlemény, hogy Tölgyes Kálmánt – akkori pomázi plébánost és helyettes esperest – kívánta a budai felső espereskerület

LAUBER BENEDEK [1932–2017], <i>ld. az árpádszállási főesperességnél</i>	1969–1977 ¹⁷¹
DR. PÁSTHY VILMOS CM. [1918–1983], teol. tanár Szob 1947–50, adm. Nagykovácsi 1951–56, Pátka 1957–59, pl. Perkáta 1959–77, Pilisborosjenő 1977–1983 ¹⁷²	1977–1983 ¹⁷³
LABBANT LAJOS [1925–1994], lelkész, majd pl. Pilisvörösvár–Bányatelep 1955–1987, Pilisvörösvár 1987–1994, c. kanonok 1988–1994 ¹⁷⁴	1984–1994 ¹⁷⁵
HAUT JÓZSEF [1923–1995], adm., majd plébános Balinka 1957–68, Szigetcsép 1968–83, Pilisszentiván 1983–1995 ¹⁷⁶	1995 ¹⁷⁷
MITTS JÁNOS [1934–2006], pl. Magyaralmás 1970–81, Perbál 1981–88, Solymár 1988–1997, Százhalombatta 1997–2003 ¹⁷⁸	1995–1997 ¹⁷⁹
SIPOS PÉTER [1952–2007], adm. Budafok–Belváros 1992, pl. Perbál 1992–2007 ¹⁸⁰	1997–2004 ¹⁸¹
BOHN ISTVÁN [1950–], pl. Törökbálint 1995– ¹⁸²	2004 ¹⁸³

let esperesének megtenni 1964-ben Shvoy püspök, azonban taktikai szempontból ezt az ÁEH nem engedte, így végül Oszkó lett a budai felső kerület megbízott esperese is. Három évvel később aztán kinevezték Tölgyest esperesnek, majd két évre rá már az egyházmegye főtemplomának lett a plébánosa. Oszkó János a nyugállományba vonulása előtt apátplébánossá nevezte ki Kisberk püspök.

¹⁷⁰ SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

¹⁷¹ Lauber Benedek, a korábbi püspöki szertartó, aki pilisborosjenői plébánosként lett kerületi esperes, később a csepeli főplébánián, majd Székesfehérvár–Felsővárosban volt plébános. Csepeli éve alatt esperes ismét, majd felsővárosi plébánosként árpádszállási főesperes. SzfvPL – Litt. Enc. 1065/1969.

¹⁷² Dr. Páthy Vilmos, az egykori lazarista paptanár papíron a bazilika adminisztrátora is volt, miután 1957 elején Kisberk Imrét kiutasították Fehérvárról, Mórász Pál inhabilitása pedig a belvárosi plébánosságra is kiterjedt. Páthy halálát követően kedvelt papját, Zsolnay Bélát kívánta esperesnek kinevezni Szakos püspök. A hozzájárulási kérelmet fel is terjesztette az ÁEH központjába, azonban azt visszavonatták, mivel Zsolnay személye az államhatalomnak nem volt elfogadható. Így végül a békepapként ismert Labbant Lajos kinevezésére került sor. A közel egy éves átmeneti időben Zsolnay ideiglenesen vitte a kerület ügyeit. Ld.: SzfvPL – 7450/822/1983.

¹⁷³ SzfvPL – Litt. Enc. 1243/1977.

¹⁷⁴ Labbant Lajos neve összeforrt Pilisvörösvárral, ahol először a bányatelepi plébániát vezette, Marlok István apátplébános halála után pedig a nagytemplom plébánosa lett, bányatelep oldallagos ellátásával. Labbant esperes kezdeményezésére és irányításával épült fel 1990–1992 között a vörösvári Szent Család templom. Az egyházmegyei határrendezést követően, 1994-ben bekövetkezett haláláig a Pilisvörösvári Espereskerületet vezette. Ld.: Pilisvörösvár honlapja: pilisvorosvar.hu / Vörösvári vagyok / Labbant Lajos. – 2018. június.

¹⁷⁵ SzfvPL – Litt. Enc. 27/1984.

¹⁷⁶ Haut Józsefet 1995. február 1-jei hatállyal nevezte ki esperesnek Takács Nándor megyéspüspök, de már ebben az évben Szent Márton napján váratlanul elhunyt. Halála előtti napon Marlok Istvánt búcsúztatta ravatala mellett, imádkozott azért a testvérért, aki az elhunytat elsőként fogja követni. És másnap az örök haza reményével ő távozott a földi életből. SzfvPL – Litt. Enc. 1211/1995.

¹⁷⁷ SzfvPL – Litt. Enc. 207/1995.

¹⁷⁸ Mits János Haut előtt ideiglenesen, majd Haut után megbízott esperesként látta el a kerületi feladatokat, egészen százhalombattai áthelyezéséig. Az egykori pilisvörösvári káplán nyugdíjas éveiben kisegítő lelkészként szolgált a pilisvörösvári plébánián.

¹⁷⁹ SzfvPL – Litt. Enc. 1239/1995.

¹⁸⁰ Sipos Péter először megbízott esperesként (1997–2000), majd kinevezett esperesként (2000–2004) vezette a kerületet, és fiatalon, 55 éves korában hunyt el.

¹⁸¹ SzfvPL – Litt. Enc. 150/2000.

XV.) Budai Felső Espereskerület (1949–1993)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
KOCSIS LAJOS [1890–1964], lelkész, majd pl. Sz.fehérvár–Víziváros 1923–33, adm., majd pl. Tahitótfalu 1933–1964, esperes Budai Felső Ek 1944–1949 ¹⁸⁴	1949–1964 ¹⁸⁵
<i>Az esperesi feladatokat a pilisi kerület esperese látja el.</i>	1964–1967 ¹⁸⁶
TÖLGYES KÁLMÁN [1912–1991], ld. a székesegyházi főesperességnél	1967–1969 ¹⁸⁷
SZENTIRMAY KÁROLY [1911–1984], lelkész Budakalász–Szentistvántelep 1948–62, adm. Budakalász 1962–64, pl. Tahitótfalu 1964–1984, Nagyboldogasszonyról n. székesfehérvári c. prépost 1983–1984 ¹⁸⁸	1969–1984 ¹⁸⁹
BERÉNYI SÁNDOR [1923–1987], adm., majd pl. Dunabogdány 1956–1987 ¹⁹⁰	1984–1987 ¹⁹¹

¹⁸² Bohn István káplánként csupa sváb településen szolgált. Először Solymáron, majd Budakeszin, aztán Törökbálint következett. Itt 10 év kápláni szolgálatot követően, Pelsőczy prépostplébános meggyilkolása után lett plébános. Mellette a budaörsi espereskerület megbízott (1998–2000), majd kinevezett esperese. (2000–2004) Az 5 espereskerületre átalakított egyházmegye Budai Espereskerületét vezeti megalakulásától, azaz 2004 óta.

¹⁸³ SzfvPL – Litt. Enc. 853/2004.

¹⁸⁴ Kocsis Lajos egész életét a Szűzanya iránti kitüntetett szeretet és tisztelet jellemezte. Fiumében tanult és irodalmi szinten ismerte az olasz nyelvet. Székesfehérváron öt évig kedvelt hitoktató volt, majd a fehérvári Jézus Szíve templom első önálló lelkésze. Innen az egyházmegye északi részére, Tahitótfaluba helyezték, ahol már 1944-től egészen haláláig kerületi esperesként szolgált, összesen 20 éven keresztül. Kiemelkedő lelkipásztori vonása volt a gyermekek iránti nagy szeretete; különös gonddal terjesztette a Jézus Szíve tiszteletet, és buzdította az elsópénteki szentáldozást. (Az 1949-es területi átszervezéstől Tölgyes Kálmán pomázi plébános helyettes esperesként segítette munkáját.) Nekrológiájában olvasható, hogy „művelt, olvasott pap volt, aki éveken át ügyesen és élvezetesen szerkesztette az egyházmegye napilapját, a Fehérvári Naplót. Kitűnő és képzett szónok volt, a teológiában alapos és biztos. Tehetsége és műveltsége mellett nagyon szerény és őszintén aláztos lélek volt.” SzfvPL – Litt. Enc. 219/1964.

¹⁸⁵ SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

¹⁸⁶ Kocsis halálát követően Shvoy püspök az addigi h. esperest, Tölgyes Kálmánt kívánta esperessé tenni, de az ÁEH-val történő egyeztetést követően 3 évig a szomszédos kerület esperese, Oszkó János lett a megbízott esperes. SzfvPL – Litt. Enc. 1672/1964.

¹⁸⁷ Tölgyes Kálmán negyedszázados pomázi plébánosságából mindössze két évig volt kerületi esperes, viszont ezt megelőzően hitoktatási felügyelőként és helyettes esperesként jelentős hatással volt az esperesi kerület életére. Apostoli kormányzóvá történt kinevezésével a Székesfehérvár belvárosi plébánia vezetését Kisberk Imre Tölgyes Kálmánnak adta át.

¹⁸⁸ Szentirmay Károly volt Szentistvántelep első lelkésze. Később tahitótfalui plébános, majd 1969-től esperes. „Szerette a gyermekeket, a fiatalokat, de különösen az öregeket, szenvedését érettük ajánlotta fel. Mosolygós, jó kedvű, hűséges, híveit névszerint ismerő, Istent szerető lényének az örökkévalóságba költöző lényével mi lettünk szegényebbek” – olvashatjuk nekrológiájában. (SzfvPL – Litt. Enc. 577/1984.) 1982-ben a betegeskedő Szentirmay mellé Berényi Sándort nevezték ki helyettes esperesnek, aki követi is őt a hivatalban. Szentirmay esperes úr halálát megelőzően, 1983-ben elnyeri – az ősi Nagyboldogasszony prépostságról nevezett – címzetes prépost kitüntető címet.

¹⁸⁹ Egyszerre 5 esperes kinevezésére kerül sor. SzfvPL – Litt. Enc. 1065/1969.

¹⁹⁰ Berényi Sándor életútja szorosan kötődik Kisberk püspökéhez. Először a fehérvári bazilikában, majd a száműzetés éveiben, a dunabogdányi plébánián káplán mellett. Az 1956-os forradalom hatására Kisberk Imre visszatérhet Fehérvárra, de 1957 elején ismét kiutasítják a

RÉCZÉS ANDRÁS [1934–1995], pl. Iszkaszentgyörgy 1972–1983, esperes Székesfehérvári Felső Ek. 1982–1983, pl. Budakalász 1983–1995, esperes Esztergom–Budapesti Főegyházmege, Szentendrei Ek. 1993–1995 ¹⁹²	1987–1993 ¹⁹³
---	---------------------------------

XVI.) Budai Nyugati Espereskerület (1949–1993), majd Budaörsi Espereskerület (1993–2004)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
DR. ÁSGUTI ÁDÁM [1902–1978], ld. az árpádszállási főesperességnél	1949–1955 ¹⁹⁴
VARGA LAJOS [1913–1995], lelkész Tabajd 1942–48, adm., majd pl. Vértesacsa 1948–51, pl. Sz.fehérvár–Vasútvídek 1951–54, Zsámbék 1954–1989, Keresztelő Szt. Jánosról n. zsámbéki c. prépost 1986–1995 ¹⁹⁵	1955–1990 ¹⁹⁶

városból és visszakerül Bogdányba. Ekkor már Berényi Sándor adminisztrálja a falut, és mellette kisegítő a felszentelt püspök! A derűs és mosolygós Berényi Sándor nemcsak plébánosként, hanem kántorként is szolgált. Ahogy nekrológiájában olvashatjuk, „pannonhalmi lelkigyakorlatainkon számos alkalommal volt szentmiséink kellemes hangú és szép játéku kántora és orgonistája” Munkabírása teljében szívinfarktusban halt meg 1987–ben. (SzfvPL – Litt. Enc. 925/1987.)

¹⁹¹ SzfvPL – Litt. Enc. 821/1984.

¹⁹² Réczés András az 1960–as években volt a Prohászka–emléktemplomban káplán, később Iszkaszentgyörgyön plébános. Nagy György halála után mindössze kilenc hónapig volt a Bakonyvidéken esperes, mivel Szakos püspök áthelyezi Budakalászra. Itt, a Budai–Felső kerületben először helyettes esperes, majd Berényi Sándor halála után 1987-től esperes. 1990–92 között Harangozó Imre pomázi plébános, helyettes esperessel együtt vitték a kerület ügyeit. Az egyházmegyei határrendezést követően Budakalász is átkerült az Esztergom–budapesti Főegyházmegebe, ahová Szentendre ez idáig is tartozott. Az újonnan felállításra került Szentendre Espereskerületnek – amely döntő mértékben volt fehérvári egyházmegyes plébániákat foglal magába – Réczés András lett az esperese, amely tisztséget egészen haláláig ellátta. Utána szintén egy volt fehérvári egyházmegyes pap, Szakál Antal pomázi plébános töltötte be az esperesi hivatalt, egészen 2005–ig. „Állomáshelyein törekedett arra, hogy mindent megújítson Krisztusban... Nekünk hiányozni fog derűs lelkülete, mindenkori készsége, amit nem választott el az új egyházmegyei határ, de érezhetően elválaszt most az ég és a föld” – írja Réczésről a nekrológja (SzfvPL – Litt. Enc. 789/1995.). Ez a kötődés mutatkozott meg abban is, hogy a főegyházmegehez került paptestvért végül nem az Esztergom–budapesti érsek, hanem a fehérvári püspök temette el.

¹⁹³ Az egyházmegyei határrendezéssel a kerület valamennyi plébániája átkerült az Esztergom–budapesti Főegyházmegebe. SzfvPL – Litt. Enc.1068/1987.

¹⁹⁴ Dr. Ásguti Ádám 20 évig vezette a zsámbéki plébániát, majd aktív békepapként a fővárosba helyezték, a Budafok–belvárosi plébániára, amelyet 1978-ig irányított. Már 31 évesen, 1933-ban kinevezték a bicskei kerületbe esperesnek, 1949-től a budai nyugati, 1953-tól a budai keleti kerületet is vezette, majd ezen tisztségeiből felmentve 1955-től árpádszállási főesperes lett. 23 évig szolgált főesperesként, így mindösszesen 45 éven át volt szakadatlanul esperes vagy főesperes. SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

¹⁹⁵ Varga Lajos neve összenőtt Zsámbékkal, ahol 35 évig plébánosként szolgált, és a premontreiek visszakerülését követően is ott élte nyugdíjas éveit. A békepapi mozgalomhoz való kötődése előnyül is járt: több olyan személyt is meg tudott védeni, akit az államhatalom félreállított. Jó példa erre Zdravec István korábbi tábori püspök, aki 1955–65 között a zsámbéki plébánián lakott és a plébánián kisegítő lelkészi státuszban volt. Az 1919-es tanácsköztársaság alatti tevékenysége és a Horthy–rendszerrel való szimpátiája miatt 1945–47 között előzetes letartóztatásban tartották, de elítélniük nem sikerült. Zsámbéki éve alatt titokban feljárt a fővárosba és olyan „föld alatt papokat” szentelt, akiket a kommunista rendszer nem engedett legálisan felszentelni. Tabódy István kanonok, bicskei plébános becslése szerint Zdravec mintegy 30 áldozópapot szentelt ezekben az években. Ld.: STOFFÁN

<i>Az esperesi feladatokat a martonvásári kerület esperese látta el.</i>	1990–1993 ¹⁹⁷
SZENTGYÖRGYVÖLGYI ZOLTÁN [1924–2000], pl. Bajót 1956–69, Kisoroszi 1969–78, kápolnaig. Bécsi úti Segítő Száz Mária 1978–81, pl. Budaörs 1981–2000, esperes Buda-környéki Ek 1985–1993, Szent Zsigmondról nevezett budai c. prépost 1989–2000 ¹⁹⁸	1993–1998 ¹⁹⁹
BOHN ISTVÁN [1950–], <i>ld. a pilisi espereskerületnél</i>	1998–2004 ²⁰⁰

XVII.) Bicskei Espereskerület (1949–1993), majd Bánhidai Espereskerület (1993–2004)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
BALOGH KÁROLY [1899–1960], adm. Sárbogárd 1925–27, zárdalelkész Zsámbék 1927–38, pl. Bicske 1938–1958 ²⁰¹	1949–1958 ²⁰²

GYÖRGY: Zadravec–passió, 1884–1965. Los Angeles, 2014. 147–148., 155–157. p. Varga esperes Zadravec püspök mellett befogadta és titkon támogatta az illegálisan működő premontrei rend tagjait is. (Ld. Fényi Ottó munkásságát, akinek nagy álma volt a romos zsámbéki prépostsági templom helyreállítása. Ugyan ez nem sikerült, helyette “élő kövekből” felépítette a titokban működő zsámbéki premontrei közösséget, a rend továbbélésének zálogát. A Gödöllői Premontrei Perjelség honlapja: premontrei.hu / Bemutatkozás / Elhunyt rendtársak / Fényi Ottó József O.Praem. – 2018. június.) Varga Lajos 35 évig volt az espereskerület vezetője. 1959-ben – mivel nem mentek megfelelően a kerület ügyei, a szükséges beszámolók nem érkeztek be határidőre a püspöki székházba – Shvoy püspök helyettes esperest nevezett ki mellé, Bolyki Nándor torbágyi plébános személyében. (SzfvpL – 7450/830/1959.) Később a falujában rendkívül népszerű Steinmüller János etyeki plébános lett a helyettes esperes. (SzfvpL – 7450/334/1987.) Vargát aranymiséje alkalmából Szakos püspök kitüntette – így lett Neményi Lajos máriaremetei plébánossal cserélve az egykori zsámbéki premontrei prépostság címzetes prépostja. Ld.: SzfvpL – No. 1107/1995.; MÓZESSY, 2007. 12. p.

¹⁹⁶ SzfvpL – Litt. Enc. 1853/1955.

¹⁹⁷ Az egyházmegyes papság létszámának csökkenésével a '80-as évektől több esetben is összevonásra került két szomszédos kerület esperesi feladatainak ellátása. Így történt ez a bakonyvidéki, a sárréti, a kunföldi felső, a bicskei és az érdi kerület esetében is. Eszéki Imre sóskúti plébános, martonvásári kerületi esperes látta el az esperesi teendőket az egyházmegyei határrendezést követően felálló új espereskerületi beosztásig. SzfvpL – Litt. Enc. 213/1990.

¹⁹⁸ Szentgyörgyvölgyi Zoltán az Esztergomi Főegyházmegyből került át 1993-ban a Székesfehérvári Egyházmegyébe, c. prépostként és budaörsi esperesplébánosként. Budaörs szeretett plébánosa nevéhez fűződik a Szent Vince Katolikus Óvoda és a Mindszenty József Katolikus Általános Iskola megalapítása, valamint a budaörsi Kálvária-dombi stációk újjáépítése. A fehérvári egyházmegyében 1993-ban felállított budaörsi espereskerület 2 egykori esztergomi főegyházmegyei plébániát (Budaörs és Budajenő) és 7 korábbi fehérvári egyházmegyes plébániát foglalt magában. A 7 plébániából Törökbálint korábban a budai keleti, Budakeszi és Makkos Mária a budai alsó, Bia, Etyek, Páty és Torbágy a budai nyugati espereskerülethez tartozott. Ezért itt, a budai nyugati kerületnél szerepeltetjük „jogutódként” a budaörsi espereskerületet.

¹⁹⁹ SzfvpL – Litt. Enc. 1406/1993.

²⁰⁰ Bohn István törökbálinti plébános először megbízott (1998–2000), majd kinevezett esperese (2000–2004) lett a budaörsi kerületnek. Ezt követően, 2004-től az 5 espereskerületre átalakított egyházmegye Budai Espereskerületének esperese, amelyről részletesen a XIV. Budai Középső Espereskerületnél szólunk. SzfvpL – Litt. Enc. 149/2000.

²⁰¹ Balogh Károly több mint 10 évig volt a zsámbéki Keresztes Nővérek anyaházának lelkésze, ahonnan Bicskére került plébánosnak. Már 1946-tól a bicskei espereskerület helyettes

NAGY FERENC [1911–1985], lelkész Budafok–Felsőváros 1946–52, pl. Szár 1952–58, Bicske 1958–1977 ²⁰³	1958– 1977 ²⁰⁴
KISS ISTVÁN [1914–2005], lelkész Baracska 1946–49, adm. Soponya–Nagyláng 1949–58, Mór 1958–62, adm., majd plébános Felcsút 1962–77, Bicske 1977–1987, c. kanonok 1986–2005, kisegítő Bicske 1987–1994, Budapest–Pestújhely 1994–2001 ²⁰⁵	1977– 1987 ²⁰⁶
<i>Az esperesi feladatokat a váli kerület esperese látja el.</i>	1987– 1993 ²⁰⁷
VARGA JÁNOS [1937–], ld. a budai főesperességnél	1993– 2000 ²⁰⁸

esperese (SzfVPL – Litt. Enc. 1346/1946.), majd az 1949-es határrendezéstől esperese. Mivel Zsámbék és vele a zsámbéki esperesplébános, dr. Ásguti Ádám 1949-ben átkerült a budai nyugati kerületbe, így a bicskei kerület esperes nélkül maradt és a tisztséget Shvoy püspök Balogh plébánossal töltötte be. „Határozott jellemű, erős akaratú papi generációkhoz tartozott” – fogalmazott róla nekrológia. (SzfVPL – Litt. Enc. 167/1960.)

²⁰² SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

²⁰³ Nagy Ferenc még szári plébánosként, 1955-ben helyettes esperes lett a betegeskedő Balogh Károly mellett. Aztán Balogh nyugállományba vonulása után követte őt a bicskei plébánosságban és az esperesi hivatalban. 1958 végén az ő neve is felmerült az irodaigazgatói jelöltek között, akinek személyét Shvoy püspök el tudta volna fogadni. Végül a tisztséget az ÁEH akkor nem engedte betölteni, csak 1962-ben, Mátyás Kálmánnal. 19 évi esperesi szolgálat után, 1977-ben Nagy Ferenc betegszabadságra került, majd két évvel később nyugdíjazták.

²⁰⁴ SzfvPL – Litt. Enc. 1853/1955.

²⁰⁵ Kiss István bejárta Fejér megye nagy részét lelképásztori szolgálata alatt. Az 50-es években Lengyel Sándorral (aki utódja lett az esperesi tisztségben) a Mezőföld közepén, Nagylágon szolgált népszerű lelképásztorként, majd volt a Vértes lábánál, Mórton lelképásztor és ezt követően érkezett meg a Váli-völgybe. Először a kisebb Felcsút, majd a járási székhely Bicske plébánosa. Lelképásztori szolgálata elismeréseként Szakos püspök 1986-ban címzetes kanonoksággal tüntette ki. (SzfVPL – Litt. Enc. 1050/1986.) 1987-ben betegszabadságra ment, de nyugdíjasként évekig segítette utódja, Tabódy István munkáját.

²⁰⁶ SzfvPL – Litt. Enc. 1795/1977.

²⁰⁷ Az egyházmegyes papság létszámának csökkenésével az 1980-as években több esetben is összevonásra került két szomszédos kerület esperesi feladatainak ellátása. Így történt ez a bakonyvidéki, a sárréti, a kunföldi felső, a budai nyugati, az érdi és a bicskei kerület esetében is. A kettős esperesi feladattal jellemzően nagy tekintélyű plébánosokat bíztak meg (pl. Horváth László cecei és Lendvay Zoltán adonyi plébánosok). Ide kell sorolnunk Lengyel Sándor címzetes kanonok, pázmándi plébánost is, aki a váli espereskerület mellett megbízott esperesként vitte 1987-től 6 éven a bicskei kerület ügyeit is.

²⁰⁸ Az egyházmegyei határrendezéssel (1993) a Győri Egyházmegyéből a Székesfehérvári Egyházmegyébe került 12 plébánia, amelyek a következők: Bokod, Dad, Kecskéd, Környe, Oroszlány, Tatabánya–Alsógalla, Tatabánya–Bánhida, Tatabánya–Felsőgalla, Tatabánya–Óváros, Várgesztes, Vértesomló, Vérteszőlős. Ezeket a plébániákat Pusztavámmal és az addig a bicskei kerülethez tartozó Szárral összekapcsolva hozta létre Takács püspök a Bánhidai Espereskerületet. Mivel az espereskerület jelentős része 1993-ig nem tartozott Fehérvárhoz, ezért nem külön táblázatban említjük a 11 év (1993–2004) történetét, hanem itt a bicskei kerületnél. 2004-től a bánhidai kerület a nagy Vértesi Espereskerületnek válik részévé, az esperesi teendőket is Fejér megyében szolgálatot teljesítő papok látják el, így a továbbiak már a Csákvári Espereskerülethez hozzáfűzve szerepelnek a Komárom–Esztergom megyei plébániák. Varga János a Győri Egyházmegyéből a határrendezéssel egyidejűleg érkezett a Székesfehérvári Egyházmegyébe, mint kerületi esperes és alsógallai plébános. Esperesi tisztségét az új egyházmegyébe kerülése, sőt a fehérvári székeskáptalanba való kinevezése után is megőrizte. Így 1997–2000 között egyszerre volt főesperes és esperes. Miután Takács püspök Budaörsre helyezte, eddigi esperesi hivatalától megvált, viszont továbbra is főesperes maradt. SzfvPL – Litt. Enc. 1406/1993.

SIMON PÉTER [1966–], püspöki szertartó 1994–1996, adm., majd pl. Bp–Csepel–Jézus Szíve 1996–2000, pl. Tatabánya–Alsógalla 2000–2015, németországi magyar lelkeszi szolgálatban 2015– ²⁰⁹	2000–2004 ²¹⁰
--	---------------------------------

D) ÁRPÁDSZÁLLÁSI FŐESPERESSÉG (1950–2004)

<i>főesperes neve és rövid életútja</i>	<i>főesperesi időszak</i>
DOROSZLAI BÉLA [1888–1961], pl. Lovasberény 1926–1933, esperes Váli Ek 1931–33, lelkész, majd pl. Alberfalva 1933–1955, esperes Érdi Ek. 1933–1949, Budai Keleti Ek. 1949–50, Szent Miklósról n. szigetmonostori c. prépost 1950–1961 ²¹¹	1950–1955 ²¹²
DR. ÁSGUTI ÁDÁM [1902–1978], püspöki szertartó 1928–32, püspöki titkár 1932–33, pl. Zsámbék 1933–1954, esperes Bicskei Ek. 1933–49, Budai Nyugati Ek. 1949–55, Budai-Keleti Ek. 1953–55, pl. Budafok–Belváros 1954–1978, Mindenszentekről n. baracscai c. apát 1966–1978, kanonok 1975–1978 ²¹³	1955–1978 ²¹⁴

²⁰⁹ Simon Péter Csepel–belvárosi és Székesfehérvár–belvárosi káplánév után lett Takács Nándor püspök szertartója, aztán Székesfehérvár–vízivárosi káplán. Négy évet töltött Csepel II. plébánián, majd Takács püspök kinevezte egykori plébániájára, Tatabánya–Alsógallára plébánosnak, egyben a bánhidai kerület esperesének. Esperesi tisztsége az egyházmegye espereskerületi átrendezésével szűnt meg. Tatabányai szolgálata alatt, három kisebb plébániából létrehozta a „Gallavölgyi Egyházközségeket”, majd németországi szolgálatra jelentkezett, így lett 2015-ben a Münster–Padeborn–Osnabrücki Egyházmegyék magyar lelkesze.

²¹⁰ SzfvPL – Litt. Enc. 904/2000.

²¹¹ Doroszlai Béla Shvoy Lajos szeretett papja volt, akire a lovasberényi plébánosi évek után rábízta az akkor Budapest elővárosának tekintett Albertfalva lelképásztori ellátását. Albertfalva templom-, plébániaház- és közösségépítő plébánosa „kedves, úri modorával mindenkit lebilincsel, akivel kapcsolatba került” (Ormai Gusztáv visszaemlékezése), és életművével megalapozva a híres nagy–budapestivé vált plébánia további fejlődését. Amikor 1950-ben Shvoy püspök címzetes préposttá tette, így méltatta: „nemcsak főesperesi munkakörének és megbízatásának ünnepélyesebb ellátása céljából adtam neki ezen kitüntetést, hanem megbecsülésem és főpásztori elismerésem jeléül azon áldásos példáért, amelyet paptestvérei mindig meleg és áldozatos szeretetében és e szeretet szolgálatában adott nekünk, még a legviharosabb időkben is.” (SzfvPL – Litt. Enc. 1501/1950.) Mivel a Budapest frekventált részének tekintett Csepel, Albertfalva, Budafok és Nagytény az árpádszállási főesperességhez tartozott, a főesperesi tisztség betöltése az államhatalom szempontjából is fontossá vált, ezért Doroszlainak néhány év múlva mennie kellett. A későbbiekben a pártállam által elfogadott személyek kerülhettek csak e tisztségbe. Nekrológiájában Shvoy püspök így emlékezik meg róla: „Melegszívű papját veszítette el benne az egyházmegye, aki megható példát adott arról, hogyan győzheti le a lélek ereje a test erőtlenségét. Fájdalmas betegségének szinte utolsó óráiban is derűs szívvel, nagy bizakodással, a jó Istenre hagyatkozással hordozta nehéz keresztjét.” (SzfvPL – Litt. Enc. 1688/1961.)

²¹² SzfvPL – Litt. Enc. 377/1950.

²¹³ Dr. Ásguti Ádám budafoki sváb családban született, mint Adam Follath, és életének meghatározó részét is ezen a helyen, a Budafok–belvárosi plébánián töltötte. A teológiai doktorátussal rendelkező, jó kiállású, maga fiatalember először Shvoy püspök mellett szertartó, majd titkár, ezt követően pedig alig harminc évesen a jelentős helynek számító Zsámbék plébánosa. Itt kezdődik egyházkormányzati karrierje, amelynek részeként 22 évig esperes (ennek részeként két éven át két kerületet is vezet), majd 23 évig főesperes. „Ádi bácsi”, ahogyan az idősebb plébánost paptársai is nevezték, 1966-ban címzetes

BARBÉLY PÁL [1913–1999], <i>ld. a kun- és besenyőföldi főesperességnél</i>	1978– 1995 ²¹⁵
LAUBER BENEDEK [1932–2017], püspöki szertartó és irodai jegyző 1962–67, pl. Rácalmás 1967, Pilisborosjenő 1967–77, esperes Budai Középső Ek. 1969–77, pl. Bp–Csepel–Belváros 1977–92, esperes Csepeli Ek. és Szigeti Ek. 1986–90, majd 1992, Szent Miklósról n. szigetmonostori c. prépost 1987–2017, pl. Sz.fehérvár–Felsőváros 1992–2007, kanonok 1997–2017 ²¹⁶	1997– 2004 ²¹⁷

XVIII.) Budai Keleti Espereskerület (1949–1993)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
DOROSZLAI BÉLA [1888–1961], <i>ld. az árpádszállási főesperességnél</i>	1949– 1950 ²¹⁸
DESITS ISTVÁN [1907–1992], prefektus Sz.fehérvár–Szt. Imre konviktus 1934–35, kórházlelkész Székesfehérvár 1935–39, adm., majd pl. Bp–Budatétény 1949–1975, c. kanonok 1969–1992 ²¹⁹	1950– 1953 ²²⁰

apáti, 1975-ben tényleges kanonoki kitüntetésben részesült. Habár már 1954-ben visszakerült szülővárosába, az időközben Nagy–Budapest részévé vált Budafokra, Zsámbéktól sosem vált meg teljesen: plébánosi éve alatt vásárolt zsámbéki szőlőbirtokára Budafokról is rendszeren visszajárt. (Köszönet a személyes szóbeli közlésért Horváth Imrének, aki ez időben a szomszédos Budafok–felsővárosi plébániát vezette.) Ásguti Ádám plébánosi szolgálata mellett 1950-es indulásától kezdve az országos papi békemozgalom aktív tagja is volt, majd Nagy–Budapest fehérvári egyházmegyei részének püspöki biztosaként és árpádszállási főesperesként Máriaremetétől a XXII. kerületen és a Csepel–szigeten át egészen Martonvásárig felügyelte az egyházi szolgálat ellátását.

²¹⁴ SzfvPL – Litt. Enc. 1853/1955.

²¹⁵ Barbély Pál 38 éven át volt esperes vagy főesperes, ebből 17 évig az árpádszállási főesperességet vezette. Budafok–belvárosi plébánosi kinevezésével egyidejűleg főesperes is lett, így mindkét tisztséget megörökölte Ásguti kanonoktól. Négy évvel később, 1982-ben kanonokká is kinevezte Szakos Gyula püspök, azonban utolsó éveiben Sopron környékére visszavonulva élt és lemondott káptalani tisztségéről is. SzfvPL – Litt. Enc. 1452/1978.

²¹⁶ Lauber Benedek jelentős egyházigazgatási tapasztalattal és jó szóbeli képességgel rendelkezett. Shvoy püspök utolsó éveiben szertartóként teljesített mellette szolgálatot, majd hamarosan Pilisborosjenőre került, amelyet nagyon szívébe zárt. Már 37 évesen kerületi esperes a jelentős pilisi espereskerületben. Később, 15 éves csepeli főplébániai szolgálata alatt megújította az egyházi életet Budapest XXI. kerületében. Cukorbetegsége miatt kérte Takács püspöktől, hogy kisebb plébániára kerülhessen, így került a püspöki székhelyen Felsővárosra. Plébánosi munkája mellett igazgatója volt az Egyházmegyei Hitoktatóképzőnek és bírálja a Székesfehérvári Egyházmegyei Bíróságnak. Kanonoki kinevezésével egyidejűleg lett árpádszállási főesperes. Nyugdíjas éveit előbb Pilisborosjenőn, majd a fehérvári papi otthonban töltötte, visszavonultan. Szeretett falujában, Borosjenőn temették el.

²¹⁷ SzfvPL – Litt. Enc. 1058/1997.

²¹⁸ Doroszlai Béla a 4 főesperesség felállításáig látta el az esperesi feladatokat, ezt követően főesperes lett és az esperesi teendők alól mentesítették. SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

²¹⁹ Desits István Kisberk Imréhez hasonlóan Nyugat–Magyarországról származott és vele együtt szentelték pappá 1930-ban. A segédpüspök apostoli kormányzói kinevezését követően, azaz 1969-ben egykori szemináriumi évfolyamtársát címzetes kanonokká is kinevezte. (SzfvPL – Litt. Enc. 1050/1969.) Desits a legnehezebb időkben látta el az espereskerületi feladatokat. A fennmaradt szigorúan titkos jelentések szerint Doroszlai főesperessel együtt a „klerikális felszabadulás” hangadója volt, aki Sztálin halálát követően szemérmetlen hangon a változás szükségességéről beszélt és visszautasította az állami feladatok támo-

DR. ÁSGUTI ÁDÁM [1902–1978], <i>ld. az árpádszállási főesperességnél</i>	1953–1955 ²²¹
ORMAI GUSZTÁV [1914–1994], adm., majd pl. Baracs 1944–51, lelkész Máriaremete 1951–55, pl. Bp–Albertfalva 1955–1985, Szent Péterről n. székesfehérvári c. prépost 1969–1994 ²²²	1955–1990 ²²³
RADNÓTI SÁNDOR [1919–1991], adm., majd pl. Bp–Csepel–Belváros 1949–1959, egyházmegyei szolgálaton kívül Bp–Pesterzsébeten 1959–68, pl. Bp–Kelenvölgy 1968–1991 ²²⁴	1990–1991 ²²⁵
TERNYÁK GÉZA [1918–2002], lelkész, majd pl. Tác 1947–75, Bp–Budatétény 1975–2002, esperes Esztergom–Budapesti Főegyházmegye, Budai–Déli Espereskerület 1993–1995 ²²⁶	1991–1993 ²²⁷

gatását. Ezért még Sztálin halálának évében az államhatalom esperesi tisztségéből leváltatta. Persze a hivatalos okirat másként fogalmaz: „ismételt kérésed alapján felmentelek. [...] e munkát az új Budafok–belvárosi plébános, dr. Ásguti Ádám veszi át”. Ld.: Egyházügyi hangulat–jelentések 1951, 1953. Szerk.: Szabó Csaba. Bp., 2000. 276. p.; SzfVPL 7450/1785/1953.

²²⁰ SzfVPL – Litt. Enc. 377/1950.

²²¹ Dr. Ásguti Ádám a budai nyugati és a budai keleti kerületben egyidejűleg volt esperes, közben Zsámbékról átkerült Budafok–Belvárosba plébánosnak, majd Doroszlai nyugdíjazásával őt nevezik ki főesperesnek. Összesen 24 évig volt Budafok–Belvárosban plébános, ennek részeként 12 évig apátplébános.

²²² Ormai Gusztáv 35 évig volt a budai keleti kerület esperese, még plébánosi nyugdíjazását követően is 5 évig (egészen a rendszerváltásig) ő töltötte be az esperesi tisztséget. A békepapi mozgalomhoz való kötődése közismert volt, ugyanakkor több háttérbe szorított pap neki köszönheti, hogy volt hol miséznie, volt miből megélnie. Tartotta a hátát. A felkaroltak közé tartozik a későbbi fehérvári püspök is, a kántorként és énekkarvezetőként alkalmazott Takács Nándor. Ahogyan az albertfalvai honlapon is olvasható, Ormai érdekes egyéniség, nagyszerű szóbeli képességgel megáldott pap volt, jeles templomi hangversenyek és számos zarándoklat őrzi emlékét. Ld.: Az Albertfalvai Szent Mihály Plébánia honlapja: albertfalviplebania.hu – 2018. június.

²²³ SzfVPL – Litt. Enc. 1853/1955.

²²⁴ Radnóti Sándor az idősödő Ormai Gusztáv mellett már 1983-tól helyettes esperesként szolgált, majd követte őt az esperesi hivatalban. 1991 májusában meghalt, így csak rövid ideig volt kinevezett esperes. Szolgálatáról tudni kell, hogy az államhatalommal való együttműködést nem utasította el, a csepeli főplébánián töltött (kápláni éveivel együtt) 14 év után elhagyta az egyházmegyét, és a Váci Egyházmegye pesti részén, Pesterzsébeten volt kíséret. Shvoy Lajos halála után térhetett vissza az egyházmegyébe, továbbra is fővárosi plébániára. Ld.: BÍRÓ AURÉL: Budapest–Kelenvölgy. Szentháromság Plébánia története. Bp., 2010. (Júlianus Útikönyvek)

²²⁵ SzfVPL – Litt. Enc. 961/1990.

²²⁶ Ternyák Géza Desits Istvánhoz hasonlóan Nyugat–Magyarországról származott, és lelkészi szolgálatának első felét a Fehérvár közeli Tácott, második részét Budapest XXII. kerületében, Budatétényben töltötte. A kis faluból a fővárosba került Ternyák Géza jóságos nagypapaként igazgatta a budatétényi egyházi életet. Radnóti halála után e lőször megbízott esperes (1991–93), majd közvetlenül az egyházmegyei határrendezésről szóló pápai bulla közzététele előtt kinevezett esperes a kerületben. Így 1993-ban esperesplébánosként inkardinálódott az Esztergom–budapesti Főegyházmegyébe, ahol a Budai Déli Espereskerület vezetését 1995-ig látta el. Utána szintén egy volt fehérvári egyházmegyes pap, Verőcei Gábor Bp–Baross Gábor–telepi plébános lett az esperes, aki 10 éven át, 2005-ig végezte esperesként szolgálatát.

²²⁷ Az egyházmegyei határrendezéssel a kerület plébániái – Törökbálint kivételével – átkerültek az Esztergom–budapesti Főegyházmegyébe SzfVPL – Litt. Enc. 429/1991.

XIX.) Érdi Espereskerület (1949–2004)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
TOME CZ JÓZSEF [1901–1981], adm., majd pl. Sós-kút 1932–39, pl. Martonvásár 1939–45, Érd-Ófalu 1946–51, Sós-kút 1951–1967, c. kanonok 1966–1981 ²²⁸	1949–1953 ²²⁹
BALOGH ANDRÁS [1908–1987], lelkész, majd pl. Érdliget 1943–1962 ²³⁰	1953–1962 ²³¹
NÉMETH ISTVÁN [1912–2000], lelkész, majd pl. Érd-Parkváros 1943–1988 ²³²	1962–1974 ²³³
LÓVAS ISTVÁN [1910–1978], adm., majd pl. Szigetbecse 1944–1968, pl. Diósd 1968–1978 ²³⁴	1974–1978 ²³⁵
LANGHAMMER JÁNOS [1907–1986], <i>ld. a dunamenti espereskerületnél</i>	1979–1986 ²³⁶
<i>Az esperesi feladatokat a dunamenti kerület esperese látja el.</i>	1987–1993 ²³⁷

²²⁸ Tomecz József lett az 1949-es espereskerületi átalakítás után az érdi espereskerület vezetője. Amíg 1949 előtt a kerület 15 plébániából és lelkészségből állt, az átalakítás után – a budai keleti kerület kiválásával – ez 9 egységre csökkent. Még esperesi kinevezését megelőzően, 1945-ben letartóztatják, mivel egy szélhámosnő bevádolta nyilas szervezkedéssel. Csak kegyetlen kínzások után szabadul. 1951-ben kényszerdiszpozícióval visszakerül Sós-kútra, a tótok közé, és hamarosan felmentik esperesi tisztségéből is. Ld.: Shvoy-önéletrajz, 2002. 102., 152. p.

²²⁹ SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

²³⁰ Balogh András volt Diósdliget első helyben lakó lelkésze. A terület később Érdhez kerül, és Érdliget néven alakul meg Balogh vezetésével a plébánia. Tomecz távozása után neveztek ki kerületi esperessé, majd egészségügyi állapotára tekintettel nyugdíjazzák a plébániaságból és felmentik az espereskerület vezetése alól. Nyugdíjasként évtizedeit az érldligeti plébánia területén tölti.

²³¹ SzfvPL – Litt. Enc. 1663/1953.

²³² Németh István neve összeforr az Érd-parkvárosi templomával, amelynek egyetlen helyben lakó lelkésze. 45 évig szolgált a parkvárosi híveket. Balogh kórházi kezelésére és romló egészségügyi állapotára tekintettel először helyettes esperesként (1961–62), majd megbízottként (1962–64), végül kinevezett esperesként (1964–74) vitte az esperesi ügyeket. 1974-ben egészségügyi állapotára tekintettel maga is lemondott e tisztségéről, de még 14 évig plébános maradt. Nyugdíjas éveit ő is Érden tölti.

²³³ SzfvPL – 7450/1819/1962; Litt. Enc. 1672/1964.

²³⁴ Lovas István a Csepel-szigeten töltött közel negyed évszázad után került Diósdra, az ősi Fejér vármegye legkeletibb pontjára. Az esperesi hivatalt nem tölthette be sokáig: 4 év után elhunyt.

²³⁵ SzfvPL – Litt. Enc. 1062/1974.

²³⁶ Langhammer János Érd-újfalui plébánosként lett esperes, és e tisztséget haláláig ellátta. Langhammer két ízben volt esperes, először rácalmási plébánosként a Rákosi-rendszerben, majd Érd-újfalui (újvárosi) plébánosként a Kádár-rendszerben. Az '56-os forradalom előtt börtönt is viselt, a rendszer enyhülésével viszont Mindenszentekről nevezett baracskai c. apáttá neveztek ki. SzfvPL – Litt. Enc. 259/1979.

²³⁷ Az egyházmegyes papság létszámának csökkenésével az 1980-as években több esetben is összevonásra került két szomszédos kerület esperesi feladatainak ellátása. „Kettős esperessé” jellemzően nagy tekintélyű plébánosokat neveztek ki, ezek közé sorolandó Lendvay Zoltán adonyi plébános is, kiváló lelkipásztor, káplánnemzedékek nevelője, Adony helytörténetének jeles kutatója, az 1983-as egyházmegyei névtár szerkesztője volt. 1987. január 1-jével vette át az érdi esperesi feladatokat. E mellett 1984–99 között a dunamenti, később adonyi kerület esperesi teendőit is ellátta. Nemcsak az esperesi, hanem a c. apáti kitüntetésben is követte Langhammer Jánost: 1986-tól Mindenszentekről nevezett baracskai c. apát. SzfvPL – Litt. Enc. 1392/1986; 1408/1986.

ESZÉKI IMRE [1924–2004], <i>ld. a martonvásári espereskerületnél</i>	1993–2004 ²³⁸
HAJDU FERENC [1958–], adm., majd pl. Érd–Újváros 1988–, kanonok 2005–, provikárius 2007–2017, általános helynök 2017– ²³⁹	2004 ²⁴⁰

XX.) Martonvásári Espereskerület (1949–1993)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
NAGY IPOLY [1882–1957], lelkész Pilisszentiván 1923–25, adm. Pilisvörösvár 1925–29, lelkész Pusztazámor 1929–1957, esperes Martonvásári Ek. 1947–1949 ²⁴¹	1949–1957 ²⁴²
Dr. NÉMETH LÁSZLÓ [1917–2007], püspöki káplán és könyvtáros 1943–45, püspöki titkár 1945–49, helyettes irodaigazgató 1949–51, pl. Ráckeresztúr 1951–71, Budakeszi 1971–2001 ²⁴³	1957–1971 ²⁴⁴

²³⁸ Eszéki Imre sóskúti plébános lett az 1993-as egyházmegyei határrendezést követően az érdi kerület esperese. Pusztazámor–Sóskút–Tárnok–Tárnokliget korábban a martonvásári kerülethez tartozott és Eszéki azt vezette, és oldallagosan a budai nyugatit. 1993-ban a polgári megyehatárhoz igazították az espereskerületi határt, és a fenti plébániák átkerültek az érdi kerületbe. Így lett Eszéki az érdi kerület vezetője anélkül, hogy plébánosi tisztsége változott volna. 1997-ben a romba dőlő pusztazámori remetesség felépítése érdekében végzett fáradozása elismeréseként Takács püspök tiszteletbeli főesperessé nevezte ki. SzfvPL – Litt. Enc. 1406/1993.

²³⁹ Hajdu Ferenc öt éves pilisvörösvári káplánév után került Érdre, először újvárosi adminisztrátornak, majd tíz évvel később megkapta a plébánosi kinevezést. Eszéki Imre halála után Spányi Antal püspök kinevezte az érdi kerület esperesének, magát az esperesi feladatokat azonban csak fél évig látta el. 2004. október 15-vel ugyanis az érdi kerület beolvadt az új és nagy budai espereskerületbe, amelynek esperese a korábbi budaörsi kerületi esperes, Bohn István lett. Mivel a helyettes esperesi feladatok között meghatározó a hitoktatás szakmai felügyelete – amely a Mariánium iskola püspöki biztosaként Hajdu Ferenchez közel áll –, ezért Hajdu a helyettes esperesi feladatot vállalta, és látja el azóta is. Jelenleg a fehérvári egyházmegye általános helynöke.

²⁴⁰ SzfvPL – Litt. Enc. 715/2004.

²⁴¹ Nagy Ipoly pusztazámori lelkész már 1947-től ellátta az esperesi feladatokat a martonvásári kerületben, amelynek területi kiterjedése 1949-től annyiban változott, hogy Százhalombatta átkerült az érdi, Ercsi pedig a dunamenti kerületbe. Egyébként Nagy Ipoly maga is részt vett az új, 22-es esperesi tagolódás kialakításában: az előkészítő bizottságot dr. Potyondy Imre helynök vezette, titkára dr. Németh László helyettes irodaigazgató (későbbi martonvásári kerületi esperes) volt, tagjai Preiner István, Doroszlai Béla, Burján Imre, Vajk Gyula és Nagy Ipoly esperesek. Az egyházmegyei körlevélben a nekrológ is emlékezik rá: „Öreg korában is derűs papi egyéniség volt, aki hűséges szolgálatával maradandó emléket hagyott nemcsak hívei lelkében, hanem paptestvérei körében is. Büszke volt rózsáira, melyek olyan szépen díszlettek a pusztazámori plébánia kertjében, és nagyon szerette híveit, akiknek szíve utolsó dobbanásáig hűséges pásztora maradt.” SzfvPL – 7454/1789/1949; Litt. Enc. 1635/1957.

²⁴² SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

²⁴³ Dr. Németh László az egyházmegye egyik legnagyobb tekintélynek örvendő papja. Németh László római tanulmányok után lett aulista: püspöki kápláni és könyvtárosi kinevezést kapott. Shvoy püspök az ő javaslatára hozatta vissza a székesfehérvári palotába azokat a könyvritkaságokat, melyeket korábban egy sárkeresztúri uradalomban helyeztek biztonságba. A könyvtár átvészelte a világháborút, míg a gazdasági épület a földdel lett egyenlő. 1945-ben a püspöki palotában az oroszok elől menedéket kereső mintegy 200 ember védelmét a később meggyilkolt Bergendy János irodaigazgatóval maga szervezte meg. 1947-ben letartóztatták és azzal vádolták, hogy részt vett az ún. Magyar Közösség összeesküvésé-

ESZÉKI IMRE [1924–2004], pl. Baracska 1962–67, Sóskút 1967–2004, tb. főesperes 1997–2004 ²⁴⁵	1971– 1993 ²⁴⁶
---	--------------------------------------

XXI.) Csepeli Espereskerület (1949–2004)²⁴⁷

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
<i>Az esperesi feladatokat a szigeti kerület esperesei látják el.</i>	1949– 1957 ²⁴⁸
TURZÓ ANTAL [1908–1986], lelkész Baracska 1938–41, hitoktató Csepel–Belváros 1941–43, lelkész Páty 1943–48,	1957– 1986 ²⁵⁰

ben. Fél évet töltött vizsgálati fogságban, az Andrássy út 60-ban és a Markó utcában. 1949-től helyettes irodaigazgató lett, majd mivel a püspök bizalmi emberének számított, 1951-ben Zsolnay Bélával együtt távoznia kellett Fehérvárról. Shvoy megyés püspököt és Kisberk segédpüspököt pedig több hónapra házi őrizetbe helyezték, a Grósz-per idejére. Németh László 1951-től húsz éven át Ráckeresztúr plébánosa volt. 1956-ban egyik fehérvári paptársával Budapesten köszöntötte a kiszabadult Mindszenty József primást, valószínűleg ennek következményeként két ízben is vizsgálati fogságba helyezték 1957-ben és 1958-ban. 1961-ben, a Kádár-rendszer híres egyházellenes lépéseként nála is házkutatást tartottak. Ezek után nem is csoda, hogy amikor Shvoy püspök 1964-ben kun- és besenyőföldi főesperessé kívánta kinevezni, ez már elakadt az ÁEH Fejér megyei egyházügyi előadójánál. Így végül Aradi Ignác székesegyházi főesperes látta el oldallagosan a kun- és besenyőföldi főesperesi feladatokat is. Az ÁEH jelentéseiben pedig úgy jelenik meg, mint akit püspökesélyesnek tekint a helyi papság, és akit maga Shvoy Lajos javasol utódjának. (Ld.: A Fejér Megyei Tanács VB Egyházügyi Tanácsosa 1967. I. félévi jelentése. Online: Magyar Levéltári Portál: www.archivportal.hu / MNL Fejér Megyei Levéltára. – 2018. június. 3. p.) 1971-ben megpályázta és elnyerte a budakeszi plébániát, amelyet aztán 30 éven át vezetett. Az Egyháztörténeti Munkaközösség egyik oszlopos tagja volt, de egyház-igazgatási tapasztalatait is kamatoztathatta, amikor részt vett az „Egységes katolikus anyakönyvezési szabályzat” megalkotásában. A rendszerváltás után sem energiát, sem pénzt nem sajnált arra – felhasználva személyes vagyont is –, hogy Budakeszin katolikus gimnáziumot szervezzen. A Prohászka Ottokárról elnevezett oktatási intézménynek püspöki biztosa is lett. 2001-től nyugállományba vonult, és utolsó földi éveit a domonkos nővérek budakeszi házában élte. Munkásságát a Prohászka Ottokár Gimnáziumban róla elnevezett terem is őrzi. Ld.: Az alapítóra, Németh Lászlóra emlékeztek a Prohászka Ottokár Gimnáziumban. In: *Magyar Kurír*, 2017. február 6. Online: www.magyarurir.hu – 2018. február.

²⁴⁴ SzfvPL – 7450/1807/1957.²⁴⁵ Eszéki Imre 5 éves Székesfehérvár–belvárosi káplánév után került Baracsára, majd a tekintélyesebb sóskúti plébániára. 1971-től 2004-ben bekövetkezett haláláig, azaz 33 éven át látott el esperesi feladatot. 1971–93 között a martonvásári, 1990–93 között a budai–nyugati, 1993–2004 között az érdi espereskerület vezetését látta el. 1997-ben a romba dőlő pusztázamori remetesség felépítése érdekében végzett fáradozása elismeréseként, valamint sóskúti lelkipásztori és esperesi szolgálata jutalmaként Takács püspök tiszteletbeli főesperessé nevezte ki. SzfvPL – Litt. Enc. 1062/1997.²⁴⁶ SzfvPL – Litt. Enc. 1559/1971.²⁴⁷ Ugyan 1949-ben a Csepel-szigetet két részre, a csepeli és a szigeti espereskerületre osztották, a két kerület története szorosan összekapcsolódott. 1949–57 között közös vezetés alatt állt és a szigeti esperesek látták el a csepeli kerület feladatait is; 1957–64 között külön–külön esperese volt a két kerületnek; 1964–93 között újra egyesítették az esperesi feladatokat és akkor már a csepeli esperes végezte a szigeti kerület igazgatását is. 1993-ban aztán szervezetileg is egyesítették a két kerületet és létrehozták a sziget egészét magában foglaló Csepeli Espereskerületet.²⁴⁸ A ráckeei plébánosok voltak a csepeli kerület esperesei is. Először Kisberk Imre, a későbbi püspök, aztán Neményi Lajos, a későbbi máriaremetei plébános.

lelkész, majd pl. Csepel–Jézus Szíve 1948–1986, Szent Miklósról n. szigetmonostori c. apát 1966–1986 ²⁴⁹	
LAUBER BENEDEK [1932–2017], <i>ld. az árpádszállási főesperességnél</i>	1986–1990 ²⁵¹
SZENDERFFY FERENC [1927–2013], lelkész Nagyhorcsók 1958, pl. Pátka 1959–71, lelkész, majd pl. Halásztelek 1971–1992, pl. Bp–Kelenvölgy 1992–2002, kanonok 1994–2013 ²⁵²	1990–1992 ²⁵³
LAUBER BENEDEK [1932–2017], <i>ld. az árpádszállási főesperességnél</i>	1992 ²⁵⁴
HARANGOZÓ IMRE [1935–], pl. Sárkeresztúr 1970–89, Pomáz 1989–92, Csepel–Belváros 1992–2014, c. prépost 1997–, c. kanonok 2005– ²⁵⁵	1992–2004 ²⁵⁶

²⁵⁰ SzfvPL – 7450/2132/1957.

²⁴⁹ Turzó Antal [több helyen: Thurzó Antal] 38 évig volt Csepel II. plébánosa, és emellett 29 éven át a csepeli, 22 éven keresztül a szigeti kerület esperese. Szolgálatát elismeréseként már 1966-ban címzetes apáttá nevezte ki Shvoy püspök. (SzfvPL – Litt. Enc. 39/1966.) Turzó esperes neve is felmerül 1958 karácsonyán az irodaigazgató személyére tett javaslatok között, azonban végül sem az első körben megnevezettek, sem az 1959 elején előhozott kompromisszumos személyeket nem sikerül elfogadtatnia Shvoy püspöknek az ÁEH-val. (SzfvPL – 7211/172/1959.) Turzó Antal irányítása mellett, nagyrészt társadalmi munkával 1969–78 között kívülről felújították, belülről a zsinati követelményeknek megfelelően átalakították a csepeli Jézus Szíve templomot, közben 1975-ben Kisberk Imre a lelkészséget plébániává nyilvánította. Turzót a 38 év alatt a hívek megbecsüléssel és szeretettel vették körül, és ő is – bár az utolsó 2 évben súlyos betegen – mindig szeretettel és derűsen fogadta a hozzá fordulókat. A róla szóló visszaemlékezésben is ezt olvassuk: „Ha felidézzük kedves személyét, papi karakterét, egész papi működését, lelkipásztori helyállását, paptestvérei, hívei felé kiáramló szeretetét, lelkének derűjét, mely a súlyos kereszthordozásban is lelki erejének tükrözője, akkor megcsodálhatjuk az ő példaadó papi életét.” A visszaemlékezés egyben idéz végrendeletéből is: „Kérem drága híveimtől is: Órizzék meg a keresztény, katolikus hitet, tartsanak ki hősiességgel az Úr Jézus Krisztus által alapított római Katolikus Anyaszentegyház és annak feje: a Római Pápa és tévedhetetlen tanítása mellett.” SzfvPL – Litt. Enc. 1414/1986.

²⁵¹ Lauber Benedek, összesen háromszor volt esperes: először pilisborosjenői plébánosként a budai felső kerületben (1969–77), majd Csepel–belvárosi plébánosként Turzó halálát követően a csepeli–szigeti kerületekben (1986–90) és néhány hónapot Szenderffy elhelyezése után szintén a csepeli–szigeti kerületekben (1992). Fehérvárra kerülése után, már kanonokként ellátta az árpádszállási főesperesi feladatokat. SzfvPL – Litt. Enc. 890/1986.

²⁵² Szenderffy Ferenc tököli káplánévek után került vissza a Csepel–szigetre, és látta el a szomszédos Halásztelek lelkipásztori feladatait. Az ő kezdeményezésére, a római és görög katolikus hívek összefogásával 1976–86 között épült fel a magyar organikus templomépítéssel egyetemes jeles alkotása, az Árpád–házi Szent Erzsébet templom. (A templom épülete ősi magyar sátorforma, szimbolizálva ezzel az égbolt és a föld találkozását. A templomtér a hagyományos katolikus templomok térszervezésével felhagyva centrális teret alkot, ahol a félgömb kupola középpontjában helyezkedik el az oltár. Tervezője Csete György építőművész volt, a belsőépítészeti kialakításban Csete Ildikó iparművész segített.) Szenderffy az egyházmegyei határrendezést megelőzően Budapest–Kelenvölgybe került, és így 1993-ban inkardináltak az Esztergom–budapesti Főegyházmegyébe. Hamarosan Paskai bíboros kanonokká nevezte ki. Nyugdíjas éveit a fehérvári papi otthonban töltötte és kiegészítő volt a székesfehérvári bazilikában.

²⁵³ SzfvPL – Litt. Enc. 96/1990.

²⁵⁴ Lauber Benedek újabb esperesi szolgálata igen rövid, mivel egészségügyi állapotára hivatkozva felmentik a csepeli főplébánia plébánosi és az esperesi szolgálata alól és Fehérvár felsővárosi plébános lesz. SzfvPL – Litt. Enc. 186/1992.

²⁵⁵ Harangozó Imre is több helyen töltött be esperesi szolgálatot: először sárkeresztúri plébánosként a sárretyi kerületben (1987–89), majd pomázi plébánosként helyettes esperes a budai felső kerületben (1990–92), végül Csepel–belvárosi plébánosként a csepeli és

XXII.) Szigeti Espereskerület (1949–1993)

<i>esperes neve és rövid életútja</i>	<i>esperesi időszak</i>
KISBERK IMRE [1906–1982], adm., majd pl. Perkáta 1936–41, adm., majd pl. Ráckeve 1941–50, kanonok 1949–69, adm. Sz.fehérvár–Belváros 1950–51, segédpüspök 1951–69, adm. Dunabogdány 1951–56, pl. Sz.fehérvár Belváros 1956–57, szolg. kívül, tartózkodási hely Dunabogdány 1957–58, pl. Sz.fehérvár–Belváros 1958–69, apostoli kormányzó 1969–1974, megyés püspök 1974–1982 ²⁵⁷	1949–1951 ²⁵⁸

szigeti összevont kerületben. 1993–tól, a kerület egyházi jogi összevonásától kezdve a korábbi két kerülettel megegyező kiterjedésű Csepeli Espereskerület esperese. A 2004-es egyházmegyei területi átalakítástól a csepeli kerület a Dunamenti Espereskerület részévé válik, az esperesi feladatok az adonyi plébánoshoz kerülnek – így a Csepel–sziget további történetét ott ismertetjük.

²⁵⁶ SzfvPL – Litt. Enc.980/1992.

²⁵⁷ Kisberk Imre a Sopron vármegyéből származó papok egyike, aki az 1926-ban újraindult fehérvári szeminárium első évfolyamának hallgatója volt. 1930-ban Shvoy püspök szentelte pappá, majd Ráckevén káplán, Fehérváron hitoktató, Perkátán és Ráckevén plébános. A szabadságát több ízben is Ráckevén töltő Shvoy püspök felfigyelt lelkipásztori buzgóságára, az élénk egyházközségi életre, és a kommunista hatalom előretörésével egyre sürgősebbé váló jogutódláson gondolkodva a megyés püspök őt szemelte ki utódjának. Ennek jegyében 1949-ben székesegyházi kanonoknak nevezte ki, majd a következő évben ténylegesen is Fehérvárra hívta a belvárosi plébániára, az idős Kisteleki István mellé vicarius oeconomusnak. Kanonoki beiktatása évében nevezte ki esperesnek is, aki egyszerre látta el a szigeti és a csepeli kerület feladatait – még Fehérvárról is, egészen 1951. január 25-ig. Christianapolisi címzetes püspökké és fehérvári segédpüspökké XII. Piusz pápa nevezte ki. 1951. május 3-án szentes. A székesszékesfehérvári bazilikában Shvoy Lajos, Pétery József váci és Badalik Bertalan veszprémi püspök. Amint Zsolnay Béla, Shvoy titkára a visszaemlékezésében írja, Kisberk az utolsó percig nem tudta, hogy ő lesz a segédpüspök. A kinevezést Róma nem a segédpüspöknek, hanem a megyés püspöknek küldte meg, s neki kellett közölnie a kinevezéssel. Amikor megérkezett a kinevezés, Shvoy így szólt Zsolnaynak: „szaladj át a plébániára, és szólj Kisberk kanonok úrnak, hogy azonnal jöjjön át.” Amikor Shvoy ismertette a pápa döntését, Kisberk „hangosan zokogni kezdett. Jól tudta, hogy a kommunista diktatúrában mit jelent új püspöknek lenni.” Ld.: Zsolnay Béla emlékezete születésének 100. évfordulóján. Szerk.: Somorjai Ádám OSB. Klotildliget–Jászfalu–Páty, 2016. 85–86. p. Megérzése teljesült, az állami szervek már 1951 júniusában házi őrizetbe vetették, majd Dunabogdányba száműzték adminisztrátornak; a forradalomhoz kapcsolódva néhány hónapra visszatért, majd 1957–58 között szolgálaton kívül „kiségtett” Dunabogdányban. A Bazilika plébánosa újra csak 1958-tól lehetett. Imre püspököt nagyon szerették a Székesfehérvár–belvárosi hívek, mert igazán emberi és figyelmes volt velük. A hívek közül „utcabizalmik” nevezett ki, akik tudtak segíteni a környéken lakó, rászoruló testvéreiknek. A káplánjaitól – köztük Eszéki Imrétől, a későbbi sóskúti esperesplébánostól, Milcsinszky Alajostól, a későbbi bírósági helynöktől, Horváth Imrétől, aki második utódja lett a plébánosi tisztségben és 25 évig volt Székesfehérvár–belvárosi plébános, illetve Horváth Lászlótól, a későbbi soponyai apátplébánostól – is megkövetelte a szép liturgiát, a pontosságot, így már reggel hatkor a gyóntatószékben ültek vagy szentmisét mutattak be. Mindennap átment a plébániáról a Püspöki Palotába, hogy köszöntse Shvoy püspököt. Ugyanakkor, ahogy a hívekkel, úgy a papokkal is tudott nagyon közvetlen lenni. Volt, hogy levitte Skodájával a káplánokat fürdeni a Velencei-tóhoz, máskor pedig cserkészkolbászt evett velük az árokparton. Shvoy püspök halála után kézenfekvő lett volna, hogy az egyházmegye vezetését ő veszi át, ám az AEH csak Potyondy káptalani helynökségét támogatta. Másfél évvel később, 1969 őszétől aztán Kisberk Imre apostoli kormányzó, majd 1974-től megyés püspök lett. Időközben 1971–74 között az esztergomi főegyházmegyének is apostoli kormányzója. A kettős feladat, a kétlakiság nagyon megterhelő volt, így öröm volt számára, amikor teljes szívvel visszatérhetett a fehérvári egyházmegyébe. Mindvégig a litur-

NEMÉNYI LAJOS [1911–2003], <i>ld. a budai alsó (máriaremetei) espereskerületnél</i>	1951– 1957 ²⁵⁹
GAVORA BÉLA [1915–2009], adm. Székesfehérvár–Felsőváros 1948–55, lelkész Bp–Máriaremete 1955–57, pl. Ráckeve 1957–1993, Szent Pantaleonról n. ráckevei c. prépost 1980–2009 ²⁶⁰	1957– 1964 ²⁶¹
<i>Az esperesi feladatokat a csepeli kerület esperesei látják el.</i>	1964– 1993 ²⁶²

(Schattmann Ferenc)

gia iránti mély tisztelet és alázat jellemezte, ezért is lehetett a Szentszék Istentiszteleti Kongregációjának tagja 1970–75 között, és az Országos Liturgikus Tanács elnöke 1973-tól haláláig. Imre püspök halála megható volt: 1982. április 21-én még részt vett Esztergomban a fehérvári egyházmegye Szent József püspökké szentelési szertartásán, majd három nap múlva elhunyt. Ld.: MÓZESSY GERGELY: Az 1956-ot követő megtorlás hatása Kisberk Imre püspök életútjára. In: Magyar Katolikus Egyház, 1956. A Lénárd Ödön Közhasznú Alapítvány évkönyve, 2007. Szerk.: Szabó Csaba. Bp., 2007. 123–124. p.

²⁵⁸ SzfvPL – Litt. Enc. 1789/1949.

²⁵⁹ Neményi Lajos Kisberk Imre Fehérvárra helyezését követően lett ráckevei plébános, majd 1951-től esperes. A forradalom után máriaremetei lelkész. Ráckevei évei alatt mind a szigeti, mind a csepeli kerület esperesi feladatait ellátta. Máriaremetei szolgálata alatt, 1976–82 között ismét ellátott esperesi feladatokat. SzfvPL – Litt. Enc. 240/1951.

²⁶⁰ Gavora Béla Kisberk Imre mellett káplán Ráckevén, majd élete több mint egy évtizedig a fehérvári felsővárosi plébániához kötődik: káplán, az idős Bilkei Ferenc plébános mellett adminisztrátor, majd utána plébánosi feladatokat ellátó adminisztrátor. A felsővárosi hívek hálás szívvel emlékeztek rá, mint aki oly sokat tett a Szent Sebestyén templom újjáépítéséért és a kuláklistára tett gazdák lelki támogatásáért. Felsőváros után rövid időt Máriaremetén tölt, majd visszaérkezik Ráckevére, ahol 36 évig volt plébános. Az első 7 esztendőben szigeti esperes. 1964-ben aztán ismét egyesítik a két espereskerületet, de nem ő, hanem Turzó Antal, a csepeli Jézus Szíve templom lelkésze lesz mindkét kerületben az esperes. Gavora Béla nevéhez fűződik a Ráckeve–újhegyi kápolna és az új plébániaépület felépítése, valamint a ráckevei katolikus templom külső megújítása. Életpályája során nemzedékek nevelkedtek fel katolikus keresztény szellemű tanításán. Papi hivatásával meghatározó egyénisége lett Ráckevének. Szolgálata elismeréseként 1980-ban címzetes apáttá nevezte ki Kisberk püspök. *Pest Megyei Hírlap*, 1994. december 19. 5. p.

²⁶¹ SzfvPL – 7450/2131/1957.

²⁶² 1964-től a csepeli és a szigeti kerületet ugyan jogilag nem, de a gyakorlatban egyesítik, és a csepeli kerület esperese látja el a szigeti kerület teendőit is. Először és legtovább Turzó Antal, majd Lauber Benedek, aztán Szenderffy Ferenc lesz az esperes, utána ismét Lauber, majd Harangozó Imre, aki az egyházmegyei határrendezést követően is esperes marad.

